

№ 75 (4430)

24 верасня 2019 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай
і рускай мовах

Выдавец:
УП «Народная Воля».
Кошт — свабодны.

Да ўвагі!

Хто хоча
набыць газету
ў офісе рэдакцыі —
чакаем!

Народная Воля

ПРАГНОЗ

Напрыканцы тыдня пацяплее...

Калі сіноптыкі не памыляюцца, то праз тры-чатыры дні слупок тэрмометра пачне пакрысе падымца. Так, у пятніцу 27 верасня ў Мінску ўжо можа быць 15–17 градусаў цяпла.

А ў паўднёва-заходніх раёнах, не выключана, тэмпература дасягне 18 градусаў, а можа, і болей.

Шкада, што пасля гэтага зноў пахаладае.

ОТКРЫТЫМ ТЕКСТОМ

Владимир МАЦКЕВИЧ, философ «Государство — это государство, оно одно»

ских примеров конфедераций, например, Соединенные провинции Нидерландов или Речь Посполитая двух народов. В силу слабости таких квазигосударственных образований они либо завоевывались другими государствами, либо разваливались сами, либо эволюционировали в сторону унитарных республик, иногда сохраняя некоторые элементы федерализма и автономии.

Единственным успешным примером может быть Швейцарская Конфедерация, да и она является конфедерацией только по названию, а по сути — федеративная республика.

...Двадцать лет назад кто-то придумал ужасно несуразную конструкцию — союзное государство. Бывают государства-союзники, бывает союз государств, как в военное, так и в мирное время, и это всегда больше, чем одно государство. Поэтому, говоря о союзе, приходится употреблять слово «государство» во множественном числе. Государство — это государство, оно одно. Если два и больше, это уже государства. Государство — это форма суверенитета. Сувереном может быть монарх или народ. Но суверен тоже всегда один. Два и более суверена — это колхоз, кибуц, акционерное общество или конфедерация.

Малые формы совместного суверенитета бывают жизнеспособными. Так, кибуцы показали свою эффективность — сообщество суверенных государств? Южане в США пытались превратить страну в конфедерацию — и проиграли войну республиканцам. Известны несколько историче-

Сенегамбия = Сенегал + Гамбия. Попытка длилась несколько лет, ничего не получилось.

Несколько арабских попыток: ОАЭ = Египет + Сирия — первая попытка. Египет + Сирия + Ирак — вторая попытка. Египет + Сирия + Ливия — третья попытка. Было еще несколько комбинаций с участием Иордании и Туниса. Всё провалилось. Точно так же попытка бывших югославских республик Сербии и Черногории закончилась ничем. Слабое государственное образование Босния и Герцеговина удерживается только внешними силами.

В 1991 году в Вискулях президенты Беларуси, Украины и России денонсировали договор об образовании СССР и продекларировали конфедерацию — Союз Независимых Государств. СНГ и тогда, и теперь существует только на бумаге.

То же самое произошло с Союзным государством Беларуси и России, «созданным» 20 лет назад. Это «государство» существует только в воображении и идеологических мифах.

(Из статьи «Ложь, правда и провокации...».)

ПРЭСІНГ

За што папярэджваюць актывістаў?

Сябрам грамадзянскай кампаніі «Еўрапейская Беларусь» выбарчыя камісіі працягваюць выносіць папярэджанні за парушэнні заканадаўства падчас збору подпісаў за вылучэнне кандыдатаў у дэпутаты.

Напрыклад, выбарчай камісіяй Мінскай-Грушаўскай акругі №98 было вынесена папярэджанне актывісту Андрэю Войнічу за тое, што падчас правядзення пікета па просьбе аднаго з мінчан ён даў запісаны на кавалку паперы адрас свайго канала на YouTube.

На Валерыя Бычкоўскага,

які збірае подпісы за сваё вылучэнне ў Пушкінскай выбарчай акрузе №103, паступіла скарга ад адміністрацыі ганёвага цэнтра «Скала», яго абвінавачалі ў «парушэнні грамадскага парадку».

Удзельніку кампаніі ў Старавіленскай выбарчай акрузе №105 Васілю Жораву вынеслі папярэджанне за тое, што ў яго біяграфіі на стэндзе было ўказана, што ён хоча змены ўлады.

Чакаюць выкліку на пасяджэнні камісій яшчэ некалькі актывістаў «Еўрапейскай Беларусі».

Віктар ШПАК.

3 ПЕРШЫХ ВУСНАЎ

«У парламенце павінны прысутнічаць прадстаўнікі грамадства»

Як раней паведамлялася, грамадзянская кампанія супраць будаўніцтва ў Брэсце акумулятарнага завода вылучыла на традыцыйным гарадскім сходзе некалькі прэтэндэнтаў на месца ў парламенце, і сярод іх — вядомага актывіста Аляксандра Кабанава.

Блогер і сябра Аб'яднанай грамадзянскай партыі вылучаецца па Брэсцкай-Заходняй выбарчай акрузе №1.

— Натуральна, што сход мяне нікуды не вылучыў, бо не мае такіх паўнамоцтваў, — удакладняе Аляксандр. — У СМІ крыху накіраваліся падаль інфармацыю. Проста сябры кампаніі супраць будаўніцтва ў горадзе акумулятарнага завода парайлі мне пайсці ў дэпутаты. Спачатку наогул не было ідэі ўдзельнічаць у выбарах, бо людзі не хацелі палітызаваць працэс. Яны абмяжоўваліся толькі пытаннем экалогіі.

Але ў выніку за час барацьбы супраць будаўніцтва завода сфарміравалася думка, што перамены ў грамадстве павінны пачынацца са змены

заканадаўства, а значыць, у парламенце павінны прысутнічаць і прадстаўнікі гэтага самага грамадства.

— Як ідзе збор подпісаў?

— Самая галоўнае, што народ мяне пазнае, бо мы ж пастанна ладзілі акцыі на гарадской плошчы супраць будаўніцтва акумулятарнага завода. Не трэба нікому тлумачыць, хто я такі і чым раней займаўся. Мяркую, праблем з неабходнай колькасцю подпісаў не ўзнікне.

— Дарэчы, а што зараз адбываецца з акумулятарным заводам?

— Розныя чуткі ходзяць. Некаторыя кажуць, што яго ўласнікі збіраюцца выставіць прадпрыемства на продаж. На сённяшні дзень яны адклікалі на дапрацоўку праект з экалагічнай экспертызы, а міліцыя, відаць, працягне праверку. Паводле некарой інфармацыі, у справе фігуруюць і шматлікія хабары, і падробныя дакументы... Думаю, што заводу прышоў капец.

Алесь СВЯТЛАНІЧ.

ПОЗИЦИЯ

Владимир ДЕЛЕНДИК: «Нам нужен нормальный парламент!»

Известный бизнесмен, создатель компании «Дарида» считает, что в Палате представителей должны быть представлены все политические партии.

— Владимир Викторович, в последнее время особенно много говорят об объединении Беларуси и России...

— Моя позиция предельно ясна: Беларусь должна быть самостоятельным государством. И Александру Лукашенко ни в коем случае сегодня не нужно снимать шапку перед Россией. И не надо бояться занимать в этом вопросе принципиальную позицию. В данном случае все выступит в защиту Лукашенко: и Европа, и Америка. Все хотят, чтобы Беларусь осталась самостоятельным государством.

— Есть мнение, что если Лукашенко нужно будет остаться у власти любой ценой, он легко пожертвует независимостью страны.

— Я много лет знаю Лукашенко и вижу: он кардинально изменил свою политику в последние годы. Он изменил отношение к Европе, к Америке. Опыт, возраст и мудрость сделали свое дело.

Владимир Путин не должен лезть в Беларусь и навязывать здесь свои порядки. Еще и по Украине вопросы не закрыты.

И по газу, мне кажется, не стоит торговаться с Россией. Если мы уже сделали единый таможенный союз с Казахстаном, Россией и другими странами, значит, нужно торговать по единым ценам и делать единую тарификацию, как и во всем мире.

Кстати, мне в лексике Александра Григорьевича не совсем нравится, когда он говорит, что Россия нам — старший брат. Ну какой она нам старший брат? Беларусь с Россией — партнеры, друзья, коллеги. Чем больше мы будем называть Россию братом, тем больше она будут давить и вытирать ноги о нас.

Поэтому нам ни в коем случае нельзя перед Россией шапку снимать!

— А как вы относитесь к идее создания общего Налогового кодекса?

— Я, еще когда был в парламенте, выступал за это, чтобы меньше платить налогов. Сегодня в странах разные налоговые системы, и приходится доплачивать. А так как у нас бизнес в основном ведется с Россией, надо максимально упростить систему и делать так, чтобы для предпринимателей она была максимально выгодной.

В России налоговая система немного лучше, там налоговая нагрузка ниже, чем у нас. Поэтому имеет смысл ориентироваться на нее.

Также я давно выступаю за отмену роуминга с Россией, Казахстаном и некоторыми другими странами. Считаю, что этот вопрос нужно решить как можно быстрее.

Нужно упрощать и Таможенный кодекс, и сертификацию. Чем проще, тем лучше!

— Не получится ли так, что начнем с единого Налогового кодекса, а закончим плотной интеграцией и одной страной?

— Беларусь должна быть самостоятельным государством. У нас должен быть свой парламент, свой президент. Я категорически против единой валюты с Россией! У нас свой рубль отличный.

Да, нам нужно модернизировать экономику, нужно искать новые рынки сбыта, где мы могли бы продавать свою продукцию. Например, «Дарида» давно торгует в Западной Европе. Худо-бедно, но мы вошли на западный рынок. Нужно, чтобы менеджеры хорошие были. Не надо надеяться на одну Россию! Надо вкладывать деньги в экономику, перестраивать ее...

— Сейчас набирает обороты парламентская кампания...

— Я всегда выступал за то, чтобы в парламенте были представлены все партии. И оппозиционные, и неопозиционные. Безусловно, не надо, чтобы парламент был, как в Украине, где дело до драк доходит. Я хочу, чтобы парламент был конструктивным, чтобы он действительно мог влиять на процессы, которые происходят в стране. Вина правительства — значит, нужно требовать с него по полной программе! Каждый министр должен знать: если к нему пришел депутат, то это значит, что за его спиной стоят все те, кто за него голосовал. И что депутат представляет не свое личное мнение, а мнение десятков тысяч людей!

— Судя по некоторым последним заявлениям Лукашенко, адресованным чиновникам, у него нет сомнений в том, что он выиграет президентскую гонку, и он даже не допускает мысли, что в Беларуси может быть другой президент...

— Мне кажется, надо начинать не с президента, а с парламента.

Совершенно точно нужно менять Избирательный кодекс, он должен отвечать духу времени, быть современным и более либеральным. К этим выборам уже вряд ли успеем это сделать, но к следующему этот вопрос нужно решить обязательно!

Парламент должен быть самостоятельным, иметь свое мнение. Нельзя, чтобы голосовали, как в Советском Союзе, когда все «За!», как это сейчас все время происходит! Не должно быть и лоббируемых кем-то законов, иначе потом противоречия возникают, и никто не может разобраться, что к чему. И Конституционный суд у нас очень пассивно в этом отношении себя ведет, не занимается глубокой экспертизой законодательной базы. Хотя в свое время Лукашенко поручал им контролировать эти моменты...

— Владимир Викторович, а что вас сегодня держит в Беларуси? Мне кажется, у вас достаточно капитала, чтобы приехать жить в любой европейской стране. Кстати, некоторые считают, что вы выводите свои активы в Испанию...

— Бред! Всё, что построено и создано на территории Беларуси, — это всё останется на века в этой стране. Это же не купи-продай, а производство, в которое постоянно вкладываются средства.

Но, опять же, сегодня столько бюрократии!... Я уже три года веду переписку с облизполкомом и другими министерствами и ведомствами о том, чтобы взять два гектара земли, которая заросла бурьяном, построить производство и увеличить мощности. И толку нет! Никто не хочет обратиться к президенту, чтобы получить добро и решить этот вопрос. И нет у нас законодательной базы соответствующей. А я же не бесплатно эту землю прошу. Продайте! Но никто не хочет заниматься этим. Нужно, видимо, самому писать президенту письмо...

Кому-то под коттеджи землю запросто дают (и это, кстати, тоже надо — нужно, чтобы люди строились, чтобы было где жить!), но чтобы под производство с таким трудом вопрос решался!.. Для меня это просто удивительно...

Поэтому я и говорю, что нам нужен нормальный парламент и нормальные законы.

Я люблю Беларусь и хочу, чтобы наша страна была благополучной, экономически сильной и процветающей.

Марина КОКТЫШ.

ГОЛАС РЭДАКЦЫІ

«Народная Воля» не павінна паўтарыць лёс мноства газет, якія ў апошнія гады закрыліся, зніклі з інфармацыйнай прасторы

Паўторам сказанае ў мінулым нумары газеты.

**Мы служым не ўладзе.
Мы служым не партыям.
Мы служым не алігархам.
Мы служым не спавіту.**

**Мы служым сваіму сумленню.
Мы служым Свабодзе Слова.
Мы служым Дэмакратыі,
якая на пераіе месца ставіць сілу закона, а не закон сілы.
Мы служым Чалавеку, які мае не толькі абавязкі, але і правы.
Мы служым Вам, шаноўныя чытачы!
Мы служым роднай Беларусі!**

Што і казаць, такая бескампрамісная пазіцыя патрабуе неверагодных высілкаў. Асабліва цяпер, калі «Народная Воля» перажывае цяжкія часы. Рост цен на паперу, паліграфічныя паслугі, дастаўку газет у рэгіёны, высокі падатковы асяцяжарванні — усё гэта і многае іншае ставіць падзям'янае выданне ў найцяжэйшыя ўмовы.

І ўсё ж «Народная Воля» не павінна паўтарыць лёс мноства газет, якія ў апошнія гады закрыліся, зніклі з інфармацыйнай прасторы. Падтрымаць яе — пачэсны доўг усіх, хто адстойвае ПРАЎДУ, хто даражыць Беларуссю, хто хоча бачыць яе багатай і шчаслівай. Самы просты спосаб працягнуць «Народнай Волі» руку дапамогі — быць яе пастаянным падпісчыкам. Так і просяцца вершаваныя радкі:

**Калі хочаш лепшай долі —
Дапамажы «Народнай Волі».
У свеце ПРАЎДЫ жыць імкніся,
На газету падпішыся!**

Каб і ў кастрычніку Вы атрымлівалі «Народную Волю», Вам трэба да 26 верасня завітаць у любое паштовае аддзяленне ці ў спецыялізаваны пункт «Белсаюздруку» і прадоўжыць падпіску. Можна гэта зрабіць і не пакідаючы дом. Заходзьце, калі ласка, на сайт Belpress.by і праводзіце аплата праз сістэму «Расчет» (APIP) на кастрычнік-снежань (альбо на любы тэрмін).

**Так, мы, народавольцы, хочам быць разам з Вамі, шаноўныя чытачы.
Разам будзем і надалей адстойваць ПРАЎДУ!
Разам — мы сіла!**

Памёр пісьменнік Алесь Масарэнка

Ён вядомы як аўтар апавесці «На бабровых тонах», зборніка апавесцяў і апавяданняў «Журавіны пад снегам», «Сонца майго дня», рамана «Баргузінскае лета».

Алесь Масарэнка нарадзіўся 12 красавіка 1938 года ў вёсцы Ходарава Слаўгарадскага раёна. Працаваў на Беларускім радыё, у часопісах «Полымя», «Маладошч», «Першацёт».

НЕЗАВИСИМАЯ ЭКСПЕРТИЗА

Борис ЖЕЛИБА,
профессор,
доктор экономических наук

Экономику не обмануть!

Чем позже Беларусь пойдет на реформы, тем больше потеряет

На днях Александр Лукашенко провел совещание по итогам работы экономики за истекший период 2019 года. Он предупредил правительство, что если не будут выполнены утвержденные на текущий год планы, то последуют жесткие кадровые решения: «Все ответственные – от премьер-министра – уйдете на покой». Не больше и не меньше. Все, чем мог порадовать премьер руководителя страны, это выполнение четырех показателей из семи утвержденных. Не достигнуты планы по приросту ВВП, производительности труда и экспорту. Уж точно провален важнейший из них – ВВП, его рост за 8 месяцев в пересчете на год всего 1,1%, в то время как прогнозный рост должен быть 4%. Понятно, что за оставшиеся четыре месяца никакого чуда с экономической не произойдет. Так что же будет с правительством по итогам года?

Отверг президент и прогноз развития экономики на 2020 год как «недостаточно напряженный». В нем предусматривались следующие ростовые показатели: ВВП – на 2,5%, производительность труда – 2,1%, реальные располагаемые доходы населения – 2,4%, экспорт товаров и услуг – 3,3%, инфляция – не выше 5%. Положительное сальдо внешней торговли – 1% к ВВП, и прямые иностранные инвестиции в размере 1,7 млрд долларов (скромно добавили 100 млн долларов к плану текущего года). Я, как и многие аналитики, расцениваю этот план как достаточно реалистичный, учитывая условия, в которых функционирует и, вероятно, будет функционировать экономика Беларуси. Главное из этих условий – не следует ждать никаких преференций со стороны России. Комментируя умеренные темпы увеличения ВВП, правительство акцентировало, что «такой темп экономического роста является достижимым без накопления макроэкономических дисбалансов. Это позволяет в нестабильной внешней среде обеспечивать устойчивое экономическое развитие, проведение эффективной политики управления государственным долгом, повышение социальных стандартов жизни населения страны». Все, на мой взгляд, вполне логично.

Мировой экономике грозит замедление темпов роста. В первую очередь из-за разгорающейся торговой войны между США и Китаем. Российская экономика стагнирует, на что возмущенно обратил внимание своего правительства президент Путин. Мировые цены на углеводороды невысокие, их будут и дальше сбивать США. Какие же внешние драйверы могут прищипорить не желающую реформироваться белорусскую экономику? Поскольку правительство закладывает опережающий рост ВВП над ростом производительности труда, оно рассчитывает на увеличение числа занятых в экономике. В декабре 2014 года общая занятость на крупных и средних предприятиях составила 3,349 млн человек, в июле 2019-го трудились 3,068 млн человек, то есть уровень занятости упал на 8,4%. Ясно, что в стране со стареющим населением и растущим оттоком за кордон рабочей силы, роста числа занятых в экономике не будет.

Значит, остается только другой путь развития. Это искусственное подтолкнуть рост экономики: пойти на размягчение монетарной политики, вернуться к эмиссионному кредитованию и накачать экономику необеспеченными деньгами. Получить кратковременный эффект, который потом потонет в волнах инфляции и девальвации рубля. Сейчас инфляция у нас 5,7%. Для сравнения: в России она 4,3%, в Литве – 2,5%, Польше – 2,6%, в еврозоне – 1%. Упомянутый правительством макроэкономический дисбаланс мы проходили в еще памятном 2011 году: при росте ВВП свыше 5% имели рост цен в два раза и почти трехкратную девальвацию рубля. Это нам надо? Для достижения фантома ВВП в 2025 году в 100 млрд долларов?

Каково, к примеру, сегодня качественное состояние белорусских предприятий? По состоянию на 1 августа они задолжали по кредитам и займам 75 млрд рублей (при ВВП за 2018 год 60 млрд долларов). На ту же дату 2018 года эта задолженность была 69 млрд рублей. Многие предприятия направляют до 30–45% выручки на погашение своих обязательств. Таким вовсе ничего не остается на развитие. Убыточных среди них более 24%. Малорентабельных вместе с убыточными – более половины действующих субъектов хозяйствования. Именно государственные предприятия создают до 3/4 просроченной задолженности. Общая дебиторская задолженность крупных и средних предприятий составила более 40 млрд рублей и прибавила 6% с начала года. Задолженность за топливно-энергетические ресурсы составила 4,382 млрд рублей и выросла с начала года на 4,7%. Многие белорусские флагманы типа «Гомсельмаша» или «Белшины» продолжают существовать только благодаря поддержке государства. Естественно, такое состояние дел раздражает белорусского лидера.

Белорусский Минфин на фоне отсутствия российских дотаций заговорил о «жестком и дефицитном» бюджете. Всемирный банк советует «тратить» меньше, чем зарабатывать», намекая, что белорусы продолжают жить не по средствам, и предостерегает очередной финансовый кризис. На поддержку из бюджета неплатежеспособных государственных гигантов-предприятий уже нет денег. Остается один выход – научиться жить без преференций и дотаций и зарабатывать, что нужно, самим.

Что изменится, если правительство нарисует президенту более красивые цифры прогноза на следующий год? Ровным счетом ничего. Как ничего не решит очередная смена премьера или отдельных министров правительства. Пусть лучше плановые цифры будут скромные, но перевыполнены, чем наоборот. Что требуется белорусской экономике – давно известно – масштабные структурные реформы. Но они сегодня могут навредить неизменности политической системы, которая переживает две выборные кампании. Но чем дольше тянуть время, тем более в худших условиях окажется наша экономика, которую Москва спит и видит, как взять под крыло вместе с политическим суверенитетом.

ДЭМАКРАТЫЯ ПА-БЕЛАРУСКУ

У мінулыя выхадныя прарэзаўся голас у шэрага партый

Пра некаторыя з іх нічога не было чуваць з часоў мінулых выбарчых кампаній

Мікалай УЛАХОВІЧ: «Гэта была воля партый...»

21 верасня ў Мінску адбыўся з'езд Беларускай патрыятычнай партыі. Старшынёй пераабраны 68-гадовы **Мікалай Улаховіч**. Паводле статута, ён можа кіраваць партыйяй чарговыя пяць гадоў.

«Чаму я балатаваўся на пасаду старшыні? Гэта была воля партый», – адказаў «Народнай Волі» спадар Улаховіч.

Ён пакуль не прыняў рашэння наконт таго, ці балатавацца ў Палату прадстаўнікоў.

«Час яшчэ ёсць, я падумаю над гэтым пытаннем», – гаворыць Улаховіч.

Як вядома, Беларуская патрыятычная партыя падтрымлівае курс Аляксандра Лукашэнка і выступае за саюз народаў Расіі, Беларусі і Украіны.

Аліна ВЕТРАВА.

Алег ГАЙДУКЕВІЧ: «Я супраць рэвалюцый!»

На чарговым з'ездзе Ліберальна-дэмакратычнай партыі старшынёй абраны 42-гадовы **Алег Гайдукевіч**.

Ці зменіцца пазіцыя партыі з ягоним прыходам на кіруючую пасаду?

– Пераемнасць павінна быць, – пракаментываў «Народнай Волі» вынікі з'езда **Алег Гайдукевіч**. – Але немагчыма, каб усё заставалася па-старому, я ж прадстаўнік іншага пакалення.

У нас жа на 90 працэнтаў абнавіўся Вышэйшы савет партыі. Вылучана 110 прэтэндэнтаў у кандыдаты на месца ў Палаце прадстаўнікоў, прычым большасць з іх – людзі новыя.

Марына ВІШНЕЎСКАЯ.

Я абяцаю адно: ЛДПБ застанецца партыйяй, якая цвёрда адстойвае нацыянальныя інтарэсы краіны.

Беларусь прайшла не адзін этап развіцця. Мы шмат чаго дасягнулі, адбыліся як дзяржава. Але я катэгорычна супраць рэвалюцый. Я – за эвалюцыю. Трэба мадэрнізаваць краіну, змяняць многія рэчы.

– А як наконтакто, каб змяніць прэзідэнта?

– Гэта людзям вырашаць. На выбарах у наступным годзе.

Партыя БНФ вылучыла 50 прэтэндэнтаў у кандыдаты

Прадстаўнікі партыі вылучаюцца па ўсіх абласцях краіны і ў горадзе Мінску. 16 партыйцаў выдучы яшчэ і збор подпісаў выбаршчыкаў праз свае ініцыятыўныя групы.

Кіраўніцтва партыі гаворыць, што не разглядае гэтую кампанію як сапраўдныя выбары, але імкнецца выкарыстоўваць яе дзеля папулярызавання сваіх каштоўнасцяў і партыйнай праграмы.

На пазачарговым з'ездзе Партыя БНФ прыняла спецыяльную заяву «Не – знішчэнню беларускай незалежнасці пад выглядам «эканамічнай інтэграцыі з Расіяй»!».

«Партыя БНФ неаднаразова заяўляла, што любяць эканамічнай інтэграцыяй Беларусі з Расіяй непазбежна абарочваецца стратай беларускай

кантролю над нашай уласнасцю, вытворчасцю, інфраструктурай, фінансавай сістэмай на карысць Масквы, – гаворыцца ў заяве. – Наша асаблівае абурэнне выклікае той факт, што змест меркаваных новых пагадненняў з Расіяй, а таксама поўную інфармацыю аб ходзе перамоў з Масквой хаваюць ад беларускага народа.

Мы звяртаемся да кожнага грамадзяніна з заклікам:

- выступіць супраць дамоў з Расіяй;
- аб'ядноўвацца вакол нацыянальна-дэмакратычных сіл;
- быць гатовымі абараняць Незалежнасць нашай краіны любымі даступнымі сродкамі».

Даша ПАУЛОЎСКАЯ.

Васіль ЗАДНЯПРАНЫ: «Трэба галасаваць па партыйных спісах!»

Праўладная Рэспубліканская партыя працы і справядлівасці вылучыла 50 прэтэндэнтаў у кандыдаты ў дэпутаты Палаты прадстаўнікоў.

Між іншым, кіраўнік партыі **Васіль Задняпраны** выступае за неабходнасць трансфармацыі выбарчай сістэмы, а менавіта – за правядзенне парламенцкіх выбараў па змешанай сістэме.

– 94 працэнты краін выбіраюць парла-

мент на змешанай сістэме або па партыйных спісах, – гаворыць Задняпраны. – І калі ўлада будзе працягваць чапляцца за мажарытарную сістэму, то ў Беларусі надоўга закансервуюць палітычныя працэсы, што непазбежна прывядзе да атрафіравання грамадзянскай супольнасці, спаду ў эканамічным і сацыяльным жыцці.

Галіна РУТ.

КАНФЛІКТ

Высяленне

Гродзенскія ўлады патрабуюць ад 95 членаў садовага таварыства «Хімік-Азот», якое знаходзіцца ў межах горада, знесці да 1 лістапада за ўласныя сродкі ўсе пабудовы на сваіх надзелах, а таксама ачысціць тэрыторыю ад дрэў і кустоў. Члены таварыства прапануюць уладам заплаціць ім за страту маёмасці. Але дамовіцца не ўдаецца...

«...знесці самавольныя збудаванні...»

Лейшчы таварыства «Хімік-Азот» уваходзяць зараз у гарадскую мяжу: раскінутыя паміж аднайменным прадпрыемствам і Нёманам. Сюды можна дабрацца гарадскім транспартам. Пераважаюць большасць уласнікаў – пенсіянеры, якія адпрацавалі на «Азоце» па 20–30 гадоў. Многія з іх жывуць тут і працуюць на сваіх надзелах да самых маразоў. Шмат у каго дыхтоўныя дамы, а не проста дашчаныя будкі, паўсюль праведзена электрычнасць, ёсць вада і астатнія зручнасці.

Гарадскія ўлады патрабуюць ад членаў таварыства пакінуць нібыта самазахочленыя надзелы зямлі (гэта аргументуецца тым, што дачнікі не маюць дакументаў, якія засведчваюць іх права карыстацца зямлёй).

Аб усім гэтым мне распавядаюць члены садовага таварыства **Сцяпан Гурскі і Міхаіл Лукашэвіч**. Сцяпану Сцяпанавічу 81 год, ён усё жыццё адпрацаваў на «Азоце» і нават удзельнічаў у яго будаўніцтве.

Сыр-бор, як кажуць мае суразмоўцы, пачаўся пасля таго, як было прынята рашэнне аб будаўніцтве новага азотнага комплексу, кошт якога ўжо зараз вызначаюць у суму большую за мільярд долараў. Для будучага аб'екта патрэбны новы вадавод. І ён прайдзе па калідоры падземных камунікацый, на якіх і месцяцца лейшчы. Улады сцвярджаюць, што іншага месца для вадаводу проста няма.

– Нам прыпісваюць самавольны захоп зямлі, – Міхаіл Лукашэвіч паказвае прадпісанне, атрыманае з гарвыканкама, і цытуе: – «Звяртаем увагу на тое, што самавольнае заняцце зямельных надзелаў цягне за сабой адміністрацыйную адказнасць... прапаноўваем у тэрмін да 1 лістапада 2019 года знесці самавольныя збудаванні, агароджы... У выпадку адмовы распачнецца адміністрацыйны працэс...»

Праўда дачнікаў

На вачах Сцяпана Гурскага некалі паўставалі гэтыя лейшчы. Самае крыўднае, кажа ён, што людзям прыпісваюць самавольны захоп надзелаў і выстаўляюць іх незаконнапаліснымі грамадзянамі.

– Усе дзяржаўныя СМІ, якія пісалі пра нашу праблему, чамусьці ні разу не працягвалі тых дакументаў, якія сведчаць аб законнасці існавання лейшчаў, – здзіўляецца пенсіянер. –

Сцяпан Гурскі трымае ў руках дзяржаўны акт на зямлю.

Хаця мы ўсім паказвалі гэтыя паперы, рабілі копіі.

Гурскі распавядае: усё адбылася на законных падставах. Пісаліся заявы, іх разглядаў прафсаюзны камітэт, надзелы дзялілі па цэхах і размяркоўвалі сярод работнікаў. А потым былі рашэнні народных дэпутатаў Гродзенскага раёна (1982 год) і вобласці (1988-ы) аб замацаванні зямельнага надзелу за таварыствам (на той момант яго называлася «Хімік-1») для калектыўнага садаводства.

Дакументы, які і належыць, з гербавымі пячаткамі. І на падставе іх члены таварыства атрымалі дзяржаўны акт на права карыстання зямлёй. Дата – 1990 год, падпісана тагачасным старшынёй Гродзенскага райвыканкама Алізаравічам.

– Надзелы пад лейшча тады атрымалі і генеральны дырэктар прадпрыемства, і гадоўні інжынер, – распавядае Гурскі. – А цяпер нам кажуць, што мы іх самавольна захапілі.

Міхаіл Лукашэвіч удакладняе: зямля пад лейшчы іх таварыства выдзялялася паэтапа некалькі разоў з 1968-га па 1988 год. І аб гэтым сведчаць дакументы, якія маюцца ў членаў таварыства.

– Нас цяпер вінавацяць, што ўзялі самавольна будынкі, але ніхто з членаў таварыства за 40 гадоў не атрымаў ніводнага прадпісання наконт таго, што ён будзеца незаконна, – канстатуе спадар Гурскі. – А цяпер ад мяне патрабуюць знесці дом. Мне 81 год – як я яго знысу?

У 2008 годзе пасля з'яўлення ўказа

Такія дамы таксама трапляюць пад знос.

прэзідэнта «Аб упарадкаванні таварыства зямлёй» члены таварыства звярнуліся ў гарвыканкам з просьбай дазволіць прыватываць надзелы. У адказе старшыні гарвыканкама Антоненкі ад 25 жніўня 2008 года гаворыцца: «Даць згоду на перадачу ў арэнду зямельных надзелаў членам садовага таварыства «Хімік-Азот» тэрмінам на 5 гадоў і давесці да ведама членаў таварыства, што пытанне працягу права арэнды на зямлю будзе разглядацца з улікам работ на карэкціроўцы санітарнаахоўнай зоны».

Ужо праз месяц, 26 верасня 2008 года, з'явілася новае рашэнне, падпісанае выконваючым абавязкі старшыні гарвыканкама Цыбульнікавым, у якім пацвярджаецца згода на перадачу ў арэнду зямельных надзелаў, за выключэннем тых, якія знаходзяцца ў ахоўнай зоне падземных і наземных камунікацый і ліній электраперадачы.

– Вось гэтак рашэнне пазбавіла нас права ўзяць надзелы ў арэнду, – канстатуе спадар Лукашэвіч. – І гэта ўжо нягледзячы на тое, што на гэтых надзелах былі збудаваны

дамы, гаспадарчыя пабудовы.

Пасля гэтага рашэння члены таварыства, надзелы якіх знаходзяцца ў непасрэднай блізкасці ад камунікацый, не змаглі атрымаць дакументы, якія сведчылі б іх права арандаваць зямлю.

– Ну а цяпер жывячы чыноўнікі хуценька паведамілі нам, што калі ў нас няма дакументаў, дык гэта не што іншае, як самавольны захоп зямлі, – падкрэслівае Лукашэвіч. – А значыць, мы павінны вызваліць яе і знесці ўсе пабудовы за ўласныя сродкі.

Афіцыйная пазіцыя

Асабліваю цікавасць выклікае пазіцыя прафсаюзнага камітэта прадпрыемства «Гродна-Азот». Старшыня **Генадзь Каравацкі** публічна заявіў, што прафсаюз не браў на сябе абавя-

садаводчага таварыства, але ўчасткі, якія знаходзяцца ў калідоры камунікацый, не былі зарэгістраваны адпаведным чынам, згодна з заканадаўствам.

Усе дачнікі, з кім даводзілася размаўляць, казалі прыблізна тое, што Іван Пракопчык:

– Мне 75 гадоў, я ўжо не буду браць ніякага надзелу зямлі, бо туды трэба дабрацца, а сюды я прыязджаю на грамадскім транспарце. У мяне тут дом і хлёў, я гэта сам бурыць не буду, бо проста не дам рады. Я, дарэчы, кожны год плаціў падатак за зямлю. Няўжо проста так забяруць і ўсё?!

Што рабіць?

Міхаіл Лукашэвіч і Сцяпан Гурскі бачаць два варыянты выйсця з сітуацыі.

– Мы амаль усе тут былыя работнікі «Азоту» і добра разумеем, што камунікацыі патрэбны – ніхто не супраць, – кажа спадар Гурскі. – Добра, зносьце нашы пабудовы, але заплаціце нам за гэта належныя кампенсцыі, як у такіх выпадках робіцца на закон.

Спадар Лукашэвіч дадае, што людзі згодны і на іншы варыянт:

– Няхай яны праводзяць камунікацыі па дарозе, а з кожным уладальнікам лейшча заключаць дамову аб тым, што карыстацца гэтымі землямі дазволена з пэўнымі абмежаваннямі, каб у любы час сюды маглі патрапіць адпаведныя службы, якія абслугоўваюць камунікацыі, каб людзі больш нічога тут не будавалі і г.д.

Ніякай канкрэтнай рэакцыі з боку ўлад на прапановы членаў садовага таварыства пакуль няма. Ёсць толькі паведамленні ў СМІ, што працоўная група рэалізацыі будаўніцтва азотнага комплексу «Гродна Азот» пачала разглядаць дакументаў кампаній, якія заявілі аб жаданні ўдзельнічаць у тэндэры. Гэта тры кітайскія фірмы (China National Complete Plant Import and Export Corp. Ltd., CITIC Construction Co., Ltd., China Machinery Industry Construction Group Inc.), італьянская Tecnimont S.p.A. і паўднёвакарэйская Samsung Engeneering.

30 верасня рабочая група, якая займаецца разглядам прапаноў, павінна прадставіць конкурснай камісіі папярэдні вынік аналізу дакументаў.

Час імкліва ляціць, лейшчы застаюцца на месцы, улады маўчаць.

Міхал КАРНЕВІЧ.

У СУСЕДЗЯЎ

Зяленскі падпісаў закон аб імпічменце прэзідэнта

Прэзідэнт Украіны Уладзімір Зяленскі падпісаў закон аб асаблівай працэдурцы адхілення кіраўніка дзяржавы ад яго пасады. Такая інфармацыя апублікавана на сайце Вярхоўнай рады.

Законапраект, ініцыяваны прэзідэнтам Украіны Уладзімірам Зяленскім, быў прыняты 10 верасня Вярхоўнай радай Украіны.

Згодна з дакументам, Вярхоўная рада можа адхіліць прэзідэнта ад пасады ў парадку імпічменту выключна ў выпадку ўчынення ім дзяржаўнай здрады або іншага злачынства. Працэдура імпічменту будзе ініцыявацца большасцю народных дэпутатаў ад канстытуцыйнага складу. Пасля прыняцця рашэння аб абвінавачванні прэзідэнта Вярхоўная рада будзе звяртацца ў Канстытуцыйны суд (для атрымання заключэння аб выкананні канстытуцыйнай працэдурцы расследавання і разгляду справы аб адхіленні прэзідэнта ад пасады ў парадку імпічменту) і Вярхоўны суд (для атрымання заключэння аб тым, што дзеянні, у якіх абвінавачваецца прэзідэнт, змяшчаюць прыкметы дзяржаўнай здрады або іншага злачынства).

Мяркуюцца, што рашэнне аб імпічменце будзе лічыцца прынятым, калі за яго прагаласуюць не менш як тры чвэрці народных дэпутатаў канстытуцыйнага складу Вярхоўнай рады. У выпадку непрыняцця дэпутатамі пастановы аб імпічменце старшынявуючы ад імя парламента павінен папрасіць выбачэння ў прэзідэнта.

(БЕЛТА)

ЧУЛІ?

Штраф за п'янае кіраванне аўто хочучь павялічыць удвая

Міністэрства ўнутраных спраў Беларусі выступае ініцыятарам узмацнення жорсткасці адказнасці за кіраванне аўтамабілем у п'яным стане. Пра гэта паведамляе СТВ.

У прыватнасці, мяркуецца падзяліць адказнасць у залежнасці ад ступені ап'янення, расказаў афіцыйны прадстаўнік УДАІ МУС Беларусі Станіслаў Салавей.

Зараз, калі ў крыві кіроўцы выявіць 0,3 праміле алкаголю і вышэй, то яго штрафуюць ад 50 да 100 базавых велічынь, гэта значыць ад 1275 да 2550 рублёў, і пазбаўляюць правоў на 3 гады.

ДАІ ж прапануе пакінуць такую адказнасць толькі ў межах 0,3–0,8 праміле. Калі ж будзе 0,8 і больш, то кіроўцу аштрафуюць на 200 базавых велічынь (5100 рублёў) і пазбаўцяць пасведчання на 5 гадоў.

Нагадаем, што пры паўторным на працягу года п'яным кіраванні транспартам прадугледжана канфіскацыя транспартнага сродку, пазбаўленне правоў кіроўцы на 5 гадоў з папраўчымі работамі, арыштам або абмежаваннем волі на 2 гады. Абавязковы штраф складае да 1000 базавых велічынь (25.500 рублёў).

(belsat.eu)

ТРАГЕДЫЯ

На Эльбрусе загінуў 62-гадовы беларускі альпініст

Супрацоўнікі Паўночна-Каўказскага пошукава-выратавальнага атрада МНС Расіі знайшлі на Эльбрусе мёртвым беларускага альпініста, які перастаў выходзіць на сувязь некалькі дзён таму. Пра гэта паведаміў начальнік Эльбурскага высакагорнага пошукава-выратавальнага атрада МНС РФ Абдулах Гүліеў, піша БЕЛТА.

«На паўночным баку Эльбруса выявілі цела зніклага альпініста з Беларусі. Знайшлі яго супрацоўнікі Паўночна-Каўказскага пошукава-выратавальнага атрада МНС Расіі ў раёне скал Ленца, на вышыні каля 4,7 тыс. метраў, цяпер яго транспартуюць ўніз», – сказаў Абдулах Гүліеў.

Аб знікненні 62-гадовага беларускага альпініста паведаміў у МНС Расіі яго сын увечары 18 верасня. Падарожнік не быў зарэгістраваны ў МНС РФ, накіроўваўся на ўсходнюю вяршыню гары і не выйшаў на сувязь у дамоўлены час. У пошуках былі задзейнічаны ратавальнікі і верталёт.

ЛЮДИ ДЕЛА

Человек, который построил костел

Замечено: фермеры если что-то и строят, то в подавляющем большинстве производственные помещения. А то, что называется «для души», уходит на второй, а то и на третий план. Но у Павла Павловича ДУЛИНЦА – фермера из Глубокского района Витебской области – другой подход...

Из агрономов в фермеры

– Павел Павлович, как известно, из фермеров «первой волны» выжили в основном те, кто изначально был специалистом сельского хозяйства. Вы ведь тоже пришли в фермеры из колхозных агрономов...

– Да, мой путь в фермеры достаточно стандартен. Родился на хуторе в Шарковщинском районе. Потом родители переехали сюда, под Глубокое. В семье было шестеро детей. Но только я избрал сельскохозяйственную профессию. Кроме меня, в семье есть строители, работники банков...

А я, как полагают, отслужил в армии, окончил Горецкую сельхозакадемию, работал агрономом, потом главным агрономом племхоза «Озерцы» в Глубокском районе. Знаний хватало, опыт нарабатывался. Работа нравилась: все же достаточно крупное сельхозпредприятие союзного подчинения! Ответственность на мне лежала немалая.

– То есть можно было оставаться в этом качестве и по сегодняшний день?

– Конечно, можно было. Но уже витала в воздухе идея фермерства, идея собственного дела. Более того, были приняты необходимые законодательные акты, которые позволяли самостоятельно работать на земле. И я решил создать фермерское хозяйство. Это был 1997 год.

Первые гектары

– Проблемы с выделением земли возникали?

– Нет, таких проблем не помню. Наши первые 20 гектаров мы получили довольно просто. Вообще, должен сказать, что в Глубокском районе инициативным людям идут навстречу. Практически всегда помогают и уж точно никогда не мешают. Таким образом, и первые 20 гектаров в 1997 году, и еще 80 гектаров в 2000-м были получены без затруднений. Итого у нас сегодня 100 гектаров земли.

Выращиваем картофель и овощи, капусту, морковь, свеклу... Пытались заниматься другими культурами – помидорами, огурцами, луком, – но они у нас как-то не пошли. В целом затраты окупаются, хотя год на год не приходится.

Например, был такой «золотой» 2010 год, когда Россия сильно засушило. Тогда за нашу продукцию бились оптовые покупатели. Цены взлетели под потолок!

Костел, который построил Павел Дулинец.

Но, повторяю, год на год не приходится. Плюс нужно учитывать наши витебские земли. И балльность вроде немалая – 38 где-то баллов. Но как работать, когда на участке в сорок соток – три почвенные разности: суглинок, супесь, торфяник? Если это смешать в кучу и расстелить – можно работать... Но так же не получается!

Начинаю подумывать о том, чтобы сменить специализацию. Возможно, перейдем на зерновые...

– То есть развития своего хозяйства на овощном рынке вы не видите?

– Говоря откровенно, я вообще не вижу возможностей развития. Догнать по объемам таких наших коллег с тысячами гектаров земли, как Семенов, Богачев, Пакуш и другие, у меня все равно не получится. Не успею и не смогу. Да и объемы – 100 гектаров земли – на сегодняшний день меня вполне устраивают. Собственно говоря, даже не сто – в работе только 80 гектаров. А 20 затоплены плотинами боров и превратились, по сути, в болото... Но и того, что осталось, мне хватает.

– Но и на этих 80 гектарах в одиночку не справиться...

– У меня пять наемных работников, которые вполне успевают всё сделать. Один из них в хозяйстве уже 20, другой – 10 лет. Остальные тоже давно – это уже, по сути, члены семьи. Я стараюсь обеспечивать им 8-часовой рабочий день независимо от сезона. И зарплата постоянная в 20–25 рублей ежедневно независимо от наличия или отсутствия работы. Воскресенье – всегда выходной.

Не понимаю, что такое работать весь световой день. Помимо того, что человек вообще не должен надирать себя, он еще и устает, неизбежно возникают поломки техники, ухудшается качество работ...

Павел и Светлана Дулинец с дочерью Яной.

Получить от человека можно только то, что он в состоянии дать

– Владимир Маяковский писал когда-то о том, каким должен быть крестьянский труд: попахал – пописал стихами...

– Вот-вот, именно так! А выжимать из человека последние соки – не мой стиль. Кстати говоря, не я один – многие так считают. Отсюда и взаимоотношения: как ты относишься к человеку – так и он к тебе... И потом: не всегда можно получить от наемного работника то, что ты хочешь. Получить можно только то, что он в состоянии дать. Чаще всего для нормальной работы этого достаточно.

– А ваши дети собираются унаследовать хозяйство со временем?

– У меня сын Владислав 16 лет и дочь Яна. У сына другие планы, а у дочери я как-то спросил: «Будешь фермершей?» Она твердо сказала: «Нет, папа, не буду».

– Значит, проблема та же, что и у многих: кому оставить хозяйство?

– Да, проблема та же, что и у многих. Примеров сколько угодно: знакомый фермер посадил большой сад, успешно занимается яблоками и ягодами. Но сын не собирается там работать, устроился на местную заправку. А у отца возраст уже... Кому передать?

В одном из районов области семья фермера создала хорошую базу, построила в поле прекрасный дом! Но дети не собираются там оставаться. И кому теперь нужен этот дом в этом поле?

Ну и так далее... Но я отношусь к этой проблеме без особых переживаний. Главное, чтобы наши дети нашли себя в жизни. А в городе это будет или в деревне – не так важно. И какой будет работа – тоже не так важно.

– И все же профессия хле-

– Много говорят о том, что вы на свои средства построили в деревне костел? Это правда?

– Да, правда. И не только за свои деньги. Примерно 75 процентов вложений моих, остальные – пожертвования.

– И все же это немалые деньги. Почему вы отдали их на возведение храма?

– Дело в том, что я из католической семьи, с детства приучен исполнять обряды. И в нашей местности много католиков. А наша деревня Озерцы в 12 километрах от города, не у всех и не всегда получается посещать службы. Тогда и возникла идея построить костел.

Вначале мы решили подыскать какое-то неиспользуемое здание и на его основе всё сделать. Поездили с ксендзом, посмотрели. Обратили внимание на старую заброшенную баню. Потом директор нашего племхоза Валентин Павлович Воронов (кстати, православный по вероисповеданию) отсоветовал: из бани

и получится баня. А на святое дело – давайте начнем с нуля...

И мы решили построить здание с нуля. И построили. Почти два года готовили документы, закупили стройматериалы. Помогали соседние приходы, наш племхоз, люди приносили деньги... Мы с отцом сделали скамейки. У меня отец хороший столяр, наши скамейки стоят даже в Будславе, в костеле Вознесения Пресвятой Девы Марии.

Словом, 12 лет назад состоялось открытие – хорошо было, торжественно, и на душу ложилось. Теперь из Глубокского по воскресеньям приезжают ксендзы и служат имшу. Люди довольны, на службы всё чаще приходит молодежь... Не скажу, что произошли какие-то радикальные изменения в деревне, но, мне кажется, жизнь стала спокойнее, пристойнее.

Замечу: с появлением костела люди стали больше задумываться о душе. Мы празднуем все полагающиеся 12 католических праздников. С каждым годом все больше становится тех, кто ходит в «пилигримку» в Будслав. И я с женой Светланой и детьми хожу обязательно. Первый раз сходил 14 лет назад, тогда же почувствовал это удивительное единение с другими верующими, эту атмосферу душевного общения...

– Но далеко все же – около 60 километров до Будслава. И пешком... Не так просто пройти это расстояние...

– В обществе единомышленников – не так уж и сложно. Да и по дороге люди к нам присоединяются, приветствуют, предлагают заночевать, укрыться от непогоды...

А сам Будславский костел с его святынями – это вообще отдельный разговор... Это словно глоток свежего воздуха!

– То есть для вас фермерство – не только способ заработка денег?

– Да, скорее это еще и стиль жизни, жизненная философия. Но, конечно, и способ зарабатывания денег. Без них никак. Но тут главное не потерять чувство меры: ну понадрываешься сам и тех, кто рядом, надорвешь, ну заработаешь много денег... И что? В костюме за 500 долларов работать на поле не пойдешь. А съездить с семьей за границу я и при имеющемся достатке могу.

Обеспечить детей, правильно направить их в жизни, чтобы наши себя, свой путь, свое дело, – вот задача! И, повторяю, не обязательно, чтобы их дело было продолжением твоего.

Беседовал Анатолий ГУЛЯЕВ.

СУД

Зміцер Паліенка на судзе будзе маўчаць?

Заўтра ў Мінскім гарадскім судзе пачнецца судовы працэс па справе былога палітвязня і актывіста анархісцкага руху.

Нагадаем, Зміцер Паліенка быў затрыманы 20 сакавіка па падарэні ў здзяйсненні асабліва злоснага хуліганства (арт.339 КК). Яго абвінавачваюць у тым, што ён распыліў газавы балончык у твар мужчыну, які зрабіў яму заўвагу за курэнне на лесвічнай пляцоўцы.

Пазней яму было прад'яўлена абвінавачанне яшчэ па некалькіх артыкулах Крымінальнага кодэкса: ч.3 арт.339, арт.341 і ч.1 арт.130. Абвінавачанне па арт.341 КК Паліенку прад'яўлена за нанясенне графіці на будынак на вуліцы Ахоцкай.

А затым стала вядома пра яшчэ два новыя крымінальныя артыкулы: 341 (за графіці ў Курапатах) і 369 – за абразу былога міністра МУС Ігара Шуневіча.

Працэс будзе закрыты, і ў сувязі з гэтым Зміцер Паліенка заявіў, што ў такім разе ён аб'яўляе «маўклівы пратэст».

“Я буду вымушаны пайсці і на іншыя меры, калі суд не зробіць адкрытым”, – дадаў актывіст.

Віктар ШПАК.

ПРАКУРОРСКАЯ ПРАВЕРКА

«Мёртвыя душы» па-гродзенску

У выніку пракурорскай праверкі ў інтэрнатах УЖРЭП Ленінскага раёна Гродна было выяўлена звыш 200 чалавек, якія там зарэгістраваны, але не жылі.

Нагадаем: у жніўні 8-гадовую дачку мінчанкі Кацярыны Вайніловіч-Ясочэні запрасілі на дзень нараджэння. Дзіцячае свята праходзіла ў парку актыўнага адпачынку ў Ратамцы. Пакуль бацькі імянінныцы аплачвалі квэст, дзеці апынуліся побач з таксама іншых адпачывальнікаў, паведамляе TUT.by.

У выніку праведзенай поўнай інвентарызацыі ўсіх інтэрнатаў у Ленінскім раёне Гродна было выяўлена 217 чалавек, якія былі там зарэгістраваны, але фактычна не жылі.

Па выніках праверкі кіраўніцтва адміністрацыі раёна і УЖРЭП атрымалі ад гарадскога пракурора прадпісанне аб ліквідацыі выяўленых недахопаў. Акрамя гэтага, на 9 чалавек былі пададзены іскі на высваленне, 25 чалавек былі зняты з рэгістрацыі.

Аляксей МІХАЛЁЎ.

ВЕРДЫКТ

За што аштрафавалі гаспадара сабакі?

Учора суд Мінскага раёна вынес рашэнне па справе аб здарэнні ў парку актыўнага адпачынку «Коль» у Ратамцы, дзе такса разарвала твар дзіцяці.

Нагадаем: у жніўні 8-гадовую дачку мінчанкі Кацярыны Вайніловіч-Ясочэні запрасілі на дзень нараджэння. Дзіцячае свята праходзіла ў парку актыўнага адпачынку ў Ратамцы. Пакуль бацькі імянінныцы аплачвалі квэст, дзеці апынуліся побач з таксама іншых адпачывальнікаў, паведамляе TUT.by.

Паводле слоў Кацярыны, сабака парваў твар яе дачкі Кіры-Дамінікі, дзіця аперывала сабак, катой за тыдзень дзяўчынкі правяла ў бальніцы.

Справа разглядалася па ч.2 арт.15.47 КаАП (Парушэнне правілаў утрымання сабак, катой і (або) драпежных жывёл, што пацягнула прычыненне шкоды здароўю людзей). На гаспадара сабакі Аляксандра Вараку наклалі штраф 30 базавых велічынь (765 рублёў).

ІХ ДЭМАКРАТЫЯ

У Латвіі ўрадавая кааліцыя дамовілася перавесці ўсю адукацыю на латышскую мову

Старшыня Нацыянальнага аб'яднання Райвіс Дзінтгарс лічыць гэта пагадненне гістарычным: «Гэта пакуль толькі пагадненне, але вельмі важнае, я нават сказаў бы,

гістарычнае пагадненне. Гэта першы раз, калі ўсе ўрадавыя партыі далі зялёнае свята на поўны перавод навування на дзяржаўную мову».

КАЛОНКА
АЛЕСЯ НЯЎЕСЯ3-за якой
прычыны тут
растлусцеў
вясковы люд?

Згодна з дадзенымі Белстата, беларусы паступова пачынаюць таўсцее. Прычым таўстунамі часцей становяцца не гарадскія, а сельскія жыхары.

Тоўстым быць цяпер не ў модзе, і худзее люд зямны. Тым не меней – жах дый годзе! – Беларусы – таўстуны. Мы тлусцелі не заўсёды – Колісь гонкімі былі. А цяпер – нібы калоды Ці пчаліныя вулі. Мо часцей хадзіць на кухні Сталі мы – і ў тым бяда (Бо не з голаду ж апухлі – Дзякуй богу, ёсць яда); Мо не вабіць нас спартзала, А тым болей – стадыён, Хоць наўзводзілі нямала, Дый былі яны здавён; Можна, лад жыцця сядзячы Вымагае нас тлусцее, Бо камп'ютар і на дачы Мае з нас не кожны ледзь. І таму, бадай, не дзіва, Што з нядаўняе пары Пачалі таўсцее імкліва Гарадскія жыхары, Што, як дойныя каровы, Адпусцілі жываты. Дзіва ў тым, што люд вясковы Сёння нават больш таўсты! У душы маей трывога, Думак груз гніе мяне, Бо ўвіль раней такога Я не мог і ў страшным сне. Я не даў бы колісь веры, Што на старасці гадоў Бацька мой не ўлезе ў дзверы, А ў хляўчук – і пагадоў; Што мой дзед, як мях, пузаты, А бабуля – як сцяна, І вушак, каб выйсці з хаты, Целам кратае яна. Насміхаліся ў народзе З тых, хто быў нахшталт сцяны (Ганьба гэтай «калодзе»), Не былі ніколі ў модзе У вяскоўцаў таўстуны. Дый адкуль жа ў іх на целе Тлущч заваяцца, калі З года ў год яны пацелі На балоце, на раллі? Рваць даводзілася жылы – У хлявах варочаць гной. Так сказаць, зямлі служылі Летам, восенню, вясной. І зноў люд вясковы Не лайданчый дзень пры дні: Рытываў у лесе дровы, Сена звозіў на кані. На сяле й цяпер, дарэчы, Працы многа там і тут. І, так мовіць бы, на печы Не сядзіць вясковы люд, Ходзяць людзі на палеткі, Сеюць жыта і авёс... Каб хамут не скінучь гэтакі, Каб цягнуць сялянскі воз, Трэба ім і спрыт, і сіла.

Дык чаму ж расклад такі? Бо апухлі ад «чарпіла» І жанкі, і мужыкі.

Тармазная вадкасць

У мозгу – вадкасці палова. Пра гэта, мусіць, кожны знае. Жыць з некаторымі хрэнова, Бо тая вадкасць – тармазная.

Хай вырашыць Бог

– Падумала я, што не буду Заводзіць будзільнік-паскуду: Хай вырашыць Бог за мяне, Ісці мне на працу ці не.

УЛЫБКА ХУДОЖНИКА

Рисунок Ирины Пустоваловой.

ДИСКУССИЯ

Беззащитные

Как справедливо кто-то заметил, по степени шума, произведенного в обществе, история с гомельской учительницей, угрожавшей хулиганящему ученику, произвела больший эффект, чем утешка информации об угрозе суверенитету Беларуси, который таится в проекте дальнейших действий по интеграции России и Беларуси. Но я сейчас не о Гомеле. Я сейчас о всей стране и всей системе образования.

На каждый урок сегодня входят два беззащитных субъекта педагогического процесса – учитель и ученик. Каждый беззащитен по-своему.

Правда, учитель никогда не был беззащитным на моей памяти настолько, как сейчас. Он – крайний. Он отвечает за всю систему, от президента до дворника. Начиная от неправильно заполненного журнала (тут претензии «выкатывают» родное начальство) и заканчивая плохо воспитанными и выученными школьниками (тут стараются уже все, вплоть до высшей власти). При этом зарплата низкая, свободного времени всё меньше. Не до самосовершенствования, прямо скажем. А сейчас вот еще и угроза гласности: родители выдали детям телефоны и научили пользоваться ими. В результате каждый учитель знает, что его могут заснять в любой момент и выложить ролик в интернете. И будет вы, коллеги, голенькими, поскольку трактовать увиденное сможет каждый – с той же степенью объективности, как болельщики проигравшей команды оценивают футбольный матч.

Но ведь и школьник беззащитен. Все эти нервные срывы, свидетелями которых мы являемся, вплоть до превращения мирного

девятиклассника в убийцу, – они результат невероятного напряжения, через которое доводится пройти ребенку и дома, и в школе. Это взрослым кажется, что детство нынче мирное и беззаботное. Неправда. Никогда оно не было беззаботным. То, что мы воспринимаем как пустяк (не проси, Вася, Маша, Альберт, Рогнеда и др., нет у меня денег на новейший гаджет), для них в их возрасте – уже трагедия. И оценка, за которую родители вздрючат, – трагедия (выпречем, это и в мои времена было трагедией, только еще большей, чем сейчас). А уж до чего может довести ребенка учитель, которому почему-то тот пришелся не по душе, я знаю точно. Ибо в моей педагогической практике было разное.

И что с этим делать?

На днях министр образования Игорь Карпенко озвучил целый ряд мер, которые руководимое им ведомство собирается предпринять. Среди них, в частности, и увеличение часов на возрастную и социальную психологию на факультетах, где готовят педагогов. И переподчинение школьных психологов: от директоров – внешним инстанциям. И то, и другое, как на самом деле идет учебный процесс.

Но одновременно выборочная запись урока защитила бы и школьника от учительского произвола, и учителя от стадной травли слетевшими с катушек детьми. Напомню: совсем

давно Игорь Карпенко предлагал усилить меры по обеспечению безопасности. Устанавливать «рамку» на входе в школу считая делом бессмысленным. А вот оснащение нескольких кабинетов в школе камерами для видеозаписи я приветствовал бы. Только запись (или трансляция на экран психологу и завучу) нужно вести выборочно, по графику, который не озвучивается. Это стимулировало бы рост дисциплины учащихся и избавило бы администрацию школы от склок между родителями и учителями на вечную тему – «Кто виноват и что делать?».

И главное: никому не пришлось бы называть детей щенками и рассуждать на тему, стоит им оторвать голову или не стоит. Не стоит. Дети всё же. А тут, кстати, была бы возможность в этом еще раз убедиться: да, дети, со всеми присущими им недостатками. Но – не щенки. Даже если такое сравнение было метафоричным, оно все же, мягко говоря, некорректное.

Александр ФЕДУТА, в прошлом учитель.

ОТ РЕДАКЦИИ

То, что произошло в одной из гомельских школ, высветило серьезнейшую проблему – взаимоотношение учителей, учеников и их родителей далеко не лучшее. И, конечно, не совсем позитивная роль в этом треугольнике государства, властей, общественности.

Александр Федута, в прошлом учитель, предлагает оснастить несколько кабинетов в школе камерами для видеозаписей, анализ которых, на его взгляд, позволил бы получить ответы на многие вопросы.

А что предлагаете вы, уважаемые читатели? Страницы «Народной Воли» открыты для широкой аудитории – педагогов, родителей, психологов, ученых, работников органов народного образования, всех, кто обеспокоен ситуацией, складывающейся в школах, гимназиях, лицеях...

ПРИНЦИПИАЛЬНО!

РЕЗОНАНС

Художник
совершенно
не прав...

После прочтения в «Народной Воле» от 10 сентября 2019 г. интервью с Николаем Бушиком «Мастакі прыходзяць да мяне і кажуць: ты мільянер», где художник повествует о своей личной драме и ее интимных подробностях, появляется потребность извиниться перед коллегами и рядовым читателем за своего соратника по живописному цеху.

С горечью вынужден отметить некоторую несостоятельность в определении интервьюируемым эпохи, времени и пространства. Николай не вызывает сочувствия, тем более что, как мы понимаем из текста, у него все складывается в жизни и творчестве неплохо: и климат в Слониме, и дом, как у миллионера, 420 кв.метров (не сказал про высоту потолков), и молодая жена (на 32 года младше), и активная выставочная деятельность. А про семейные неурядицы с бывшими женами, я считаю, знать всем нам не обязательно. Да это и не к чести мужчине. Художник этим не утверждает, это не работает на рейтинг и на имидж. Остается сожалеть, что Николай не пользуется предоставленным случаем сказать о важном. Его проблема – завышенная самооценка и удивительная неспособность в отражении реальности.

Современное искусство требует интеллектуальной составляющей. В статье превалирует банальное, бытовое. Далеко прятаться профессиональные, чувственные стороны, мешает накопленное зло. Требуется перейти границу зла? Сделай это! И проблемы прекратят преследовать тебя. В отню-

шениях с Национальным художественным музеем, властями города Слонима, бывшим и нынешним руководством Белорусского союза художников, «тусовочным бетонно-шклянним, бензиновым дымхмурным городам Мінскам», с теми, кто обоснованно не согласен с «триптихом», представленным на Белорусской биенале живописи, графики и скульптуры, про которую ведется речь в интервью.

Художнику Николаю Бушику хочется пожелать восстановить примеры счастья. Возможно, их цепочка вернет его в другое душевное состояние: это и участие в выставках на площадях Дворца искусства, в галереях БСХ, в музеях города при финансовом обеспечении Белорусским союзом художников, и экспозиции в Национальном художественном музее, и закупки Министерства культуры Республики Беларусь, и предоставленная союзом художников творческая мастерская (три раза улучшалась), и многолетнее участие в творческом объединении «Немита 17», и другое.

Сказочно красиво, не правда ли? Оставляю за художником право сознаться в том, что он совершенно не прав в определении сути происходящего. Надеюсь на понимание и взаимное расположение.

С уважением –

Леонид ХОБОТОВ, заместитель председателя ОО «Белорусский союз художников» по выставочной деятельности и организационным вопросам.

Можна толькі
па-добраму
пазайздросціць
гэтай пары!

Часта купляю ў шапіках газету «Народная Воля», люблю яе чытаць. Прачытала інтэрв'ю Марыны Коктыш з паважаным Леанідам Лычом ад 23 жніўня 2019 года і хачу падзяліцца сваімі ўражаннямі.

Ведаю Леаніда Міхайлавіча асабіста, чытала яго кнігі, але многія аўтабіяграфічныя звесткі мне не былі вядомы. Кранула яго выказванне, што інфармацыю пра апошні шлюб ён трымае ў сакрэце («сямейная таяна»). Таму хачу распавесці сваю гісторыю.

Я яшчэ не старая жанчына. Дзякаваць Богу, не маю праблем са здароўем. Энергія хапае на працу, на дачу, дзяцей і ўнукаў. Не маю дрэнных звычак. Вырасцілі з мужам дваіх сыноў. Старэйшні ажаніўся, вырашылі купіць яму кватэру. Сваіх грошай не хапіла, напазычалі ў родных і блізкіх, купілі.

А тут нечакана памёр муж. З пазымак разбіраюся сама. Жыву ў адной кватэры з малодшым сынам, якому ўжо за 30 гадоў. З радацёю пакінула б яму кватэру і пайшла даглядаць старога чалавека, нават не такога мудрага, паважанага, як Л.М.Лыч (хаця ў свой час абараніла кандыдацкую дысертцыю). Гэта я дапытана аўтаркі: «Матэрыяльныя справы – гэта адно. А каханне? Не з-за кватэры ж жонка з вамі разам!»

Я лічу, галоўнае, што гэтым шлюбам усе задаволены. У Леаніда Міхайлавіча ёсць маладзейшая за яго жонка, якая цікавіцца яго праблемамі, паважае, дапамагае яму, і дзякуючы ёй ён можа тварыць, вандраваць, радавацца жыццём. Людмілі цікава з такім творчым чалавекам. Радня, відаць, таксама задаволены гэтым шлюбам. Можна толькі па-добраму пазайздросціць гэтай пары.

А колькі сустрэкаецца іншых сітуацый! Пажылы чалавек згаджаецца на любыя ўмовы, калі яму цяжка, адзінока, а калі знаходзіцца такая маладзіца, якая згодна яго даглядаецца, то аб пачынаюцца сексуальныя дамаганні, або ўзнікаюць фінансавыя праблемы, або радня ўмешваецца і не дае гэтым шлюбам жыць спакойна. Як прыклад – судовыя справы ў вядомых артыстаў, спевакоў... Асабіста мяне паховаюць такія сітуацыі.

Хачу шчыра пажадаць Леаніду Міхайлавічу поспехаў, а Людмілі – цяперня і мудрасці.

Не пішу сваё сапраўднае імя, бо не жадаю выстаўляць свае праблемы напакан. У кожнага свой лёс.

Шчыры дзякуй, што прачыталі!

Ірына ІВАНОВА.
Мінск.

Зачем в Беларуси показывают «Вечер с Владимиром Соловьевым»?

Уважаемая редакция!

Хотелось бы высказаться по проблемам отношений России с Грузией и Украиной. Товарищ Путин говорит, что Россия, Украина, Беларусь – это один братский народ. Я хотел бы задать В.В.Путину вопрос: знает ли он лично своих трояродных, четверо- и пятиродных братьев и сестер? Думаю, нет. Какие же мы братья, если прошло более тысячи лет с возникновения Киевской Руси. Это наглая ложь.

Посмотрите: в 2008 году Россия нагло отвоёвала примерно 20 процентов территории Грузии. Это факт. И хватило мозгов у российского МИД, у депутатов Государственной думы России поехать в Грузию для проведения православной конференции. Если бы у этих депутатов

были нормальные мозги, они под любым предлогом не поехали бы в Грузию, и не было бы этого кон-

фликта. Русские свысока смотрят на грузин. И какие же они «братья»?

А захваченное внезапно Приднестровье?

А Украина? Товарищ Путин сам хвалился в документальном фильме, что он ночью не спал – руководил «зелеными человечками», захватывающими Крым. А российские пропагандисты кричат нам с экранов телевизоров, что российские солдаты не принимали участия в захвате Крыма.

Конечно, Украина сама во многом виновата: армию свою растеряла, запустила волков в овчье стадо в Крыму. Вот волки и отхватили полуостров.

Товарищ Путин, вы ссылаетесь на желание крымчан войти в состав России, а почему, когда Чечня хотела выйти из состава России, вы не позволили им это сделать, а потопили их желание в крови, большой крови?

Российские пропагандисты вопют о том, что в начале мая 2014 года при пожаре в Одессе погибли 48 россиян. А почему они молчат о более чем 10 тысячах погибших на Донбассе?

Я одно знаю: Украина сможет выстоять, если все политические силы, включая «даму с косой», Петра Порошенко, Гройсмана, все партии, в борьбе с Россией будут вместе с президентом Зеленским. Во внутренних делах могут быть расхождения, но в борьбе с Россией – нет. Забудьте все распри на ближайшие пять лет – и Украина победит.

Если же за эти пять лет у Зеленского ничего не получится (оппозиция постарается), то Россия этому будет очень рада. Тогда, я уверен в этом, следующим президентом будет кто-то от правого

сектора. Народу все надоеет, и он выберет радикального политика.

Я уверен, что на ближайшие 30–40 лет никакой дружбы Украины и России быть не может да и не будет. Растет новое поколение украинцев, которое не сможет простить бандинские выходы России.

Руководство России не понимает, что времена империй прошли. Что сегодня невозможно нагнуть народ, который почувствовал свободу и получил ее. И не России указывать, куда идти и как развиваться Украине и другим странам.

Подхалим Соловьев в программе «Кто против?» 26 июня 2019 года заявил, что России ПАСЕ не нужна. Мол, мы не хотим там с украинцами сидеть рядом, потому что от них воняет нацизмом. А в программе «60 минут» Скабеева внагую

заявляет, что Зеленский – плохой президент и украинский народ должен избрать другого президента. Даже Скабеева пытается командовать Украиной!

Хочу обратиться к нашему правительству, Администрации президента: зачем в Беларуси показывают «Вечер с Владимиром Соловьевым» и другие подобные передачи? Зачем нам слушать эту ложь, грязь?

Если кто-то захочет посмотреть, можно зайти в интернет. Ведь завтра российские пропагандисты, если им скажут, будут так же лить грязь на Беларусь. Пожалуйста, уберите эти программы из белорусского эфира!

С уважением –
Григорий ШОЛОМИЦКИЙ.
г.Новополоцк Витебской области.

Тыдні Германіі пачынаюцца сёння!

На працягу 16 гадоў кожную восень пад патранажам Пасольства Федэратыўнай Рэспублікі Германія ў Беларусі праводзяцца Тыдні Германіі. У гэтым годзе яны пачнуцца сёння, 24 верасня, і працягнуцца да 31 кастрычніка.

Пасольства запрашае ўсіх, хто хоча пазнаёміцца з нямецкай культурай, мовай і грамадствам, наведаць шматлікія мерапрыемствы ў дванаццаці беларускіх гарадах.

Прапануецца разнастайная праграма:

- у дзень адкрыцця Тыдняў Германіі канцэрт у філармоніі «...Бо каханне, як смерць, – моцнае» – музычныя творы эпохі барока на тэксты старазветнай кнігі «Песня Песень»;

- кінапаказы: сучасныя кароткаметражныя стужкі, мастацкія фільмы ў арыгінале на нямецкай мове з субцітрамі на рускай, дакументальны фільм у Гістарычнай майстарні імя Леаніда Левіна, а таксама нямые фільмы «Фаўст» (1926)

ТЫДНІ ГЕРМАНІІ
24 ВЕРАСНЯ – 31 КАСТРЫЧНІКА 2019

Фрыдрых Вільгельма Мурнау, які будзе дэманстравацца ў чатырох гарадах з жывым музычным супра-

ваджэннем у выкананні аўтара музыкі Вольгі Падгайскай і ансамбля «Five-storey-ensemble»;

- чытанні з вядомымі нямецкімі аўтарамі, выставы, майстар-класы і лекцыі на спецыяльныя тэмы;
- творчыя мерапрыемствы і магчымасць узяць удзел у захопальных акцыях у бібліятэках Баранавічаў, Барысава і Маладзечна;
- а таксама многія іншыя невялікія і буйныя мерапрыемствы ва ўсіх рэгіёнах Рэспублікі Беларусь.

Тыдні Германіі праводзяцца Пасольствам Федэратыўнай Рэспублікі Германія сумесна з Інстытутам імя Гётэ ў Мінску, прадстаўнікамі нямецкіх культурных арганізацый у супрацоўніцтве з беларускімі ўстановамі і партнёрамі.

Аліна ВЕТРАВА.

РЕЙТИНГ

Литовцы демонстрируют рекордное доверие президенту

По данным опроса, проведенного по заказу агентства ELTA компаний Baltijos tyrimai, президентской службе во главе с Питанасом Науседай доверяют больше, чем аппаратам Дали Грибаускайте и Валдаса Адамкуса. На данный момент в этом рейтинге служба президента занимает второе место (доверяют 79%, не доверяют 13%) после традиционного лидера рейтинга – Службы пожарной безопасности (доверяют 89%, не доверяют 9%).

До сих пор наилучшую оценку получала администрация Валдаса Адамкуса в мае 1999 года (доверяли 76%). Для сравнения: в октябре 2010 года администрации Дали Грибаускайте доверяли 73%. Уже всего президентская администрация оценивалась во время президентства Роландаса Пакуса в ноябре 2003 года – ей доверяли всего 18% жителей, а 73% не доверяли.

delfi.lt

ПОЛИТИКА

250 миллионов долларов на безопасность выборов

Комитет по ассигнованиям Сената Конгресса США одобрил выделение 250 млн долларов на обеспечение безопасности выборов.

«Это вопрос нацбезопасности, сохранения нашей демократии и поддержания веры в наши выборы», – заявил сенатор-демократ от штата Вермонт Патрик Лихи. Эти средства помогут штатам усовершенствовать системы голосования и предотвратить кибератаки со стороны таких стран, как Россия, подчеркнул его однопартиец Крис Кунс.

Как отмечает издание The Hill, данная мера является частью закона о финансовых услугах и ассигнованиях федерального правительства на 2020 финансовый год (начинается в Соединенных Штатах 1 октября. – Ред.).

Выборы президента США пройдут 3 ноября 2020 года. Министерство обороны США ранее сообщило, что начинает реализацию проекта, цель которого борьба с крупномасштабными, автоматическими генерируемыми информационными атаками на фоне подготовки к этому голосованию.

Так, Управление перспективных исследовательских программ Минобороны США собирается закупить программное обеспечение, которое поможет выявлять фейки в текстовых и аудиовизуальных форматах. Кроме того, оно собирается сосредоточиться на создании детекторов для выявления семантических несоответствий.

СЛЫШАЛИ?

Специальная виза в Узбекистан за 200 тысяч долларов

В Узбекистане для иностранных инвесторов ввели специальную визу – Investment visa. Документ выдается предпринимателям, вложившим в экономику страны сумму, эквивалентную примерно 200 тысяч долларов.

Срок действия Investment visa составляет три года. Ее могут оформить как иностранные граждане, так и лица без гражданства.

В Узбекистане уже действует «инвестиционная виза». Этот документ выдается на три года учредителям или участникам компаний с иностранным капиталом и членам их семей. Также иностранцам, внесшим 3 млн долларов в создание предприятия по производству товаров или оказанию услуг, предоставляется право оформить вид на жительство в Узбекистане сроком на десять лет по упрощенной схеме.

НУ И НУ!

Из Бленхеймского дворца украли золотой унитаз за 4,8 миллиона фунтов

Художник, создавший унитаз, уже попросил воров «дать ему знать, каково это – мочиться на чистое золото».

На днях в Оксфордшире произошло возмутительное событие: из Бленхеймского дворца, где родился бывший премьер-министр Великобритании Уинстон Черчилль, украли унитаз. Не простой, а золотой – в прямом смысле слова. Изделие из 18-каратного золота является произведением искусства под названием «Америка», созданным итальянским художником Маурицио Каттеланом. Но, несмотря на то что туалет является арт-объектом, он полноценно функционировал, так что грабителям пришлось отсоединять его от канализации. Вышло неудачно, и в итоге часть помещения затопило.

«Когда я подумал мне сообщили о краже, я подумал, что это шутка. Мне потребовалось некоторое время и несколько проверок, чтобы убедиться, что это правда, а не сюрреалистический фильм, в котором вместо драгоценных камней из короны воры забрали унитаз, – говорит Каттелан. – Мне всегда нравились фильмы про ограбления, и вот я в одном из них».

По подозрению в краже арестован 66-летний мужчина. Но преступление пока не раскрыто, пропажа не найдена.

СТИЛЬ ЖИЗНИ

Седина в бороду – учеба в ребро

Более 50 тысяч студентов немецких вузов – старше пятидесяти лет. Есть среди них и люди пенсионного возраста. Зачем немецкие пенсионеры идут в университеты, где и чему они учатся?

Единой программы получения высшего образования для пожилых людей в Германии нет, вместо этого им предлагают три модели на выбор. Первая – вольнослушатели, которые могут посещать лекции и семинары по отдельным предметам. Вторая – программы с обязательной сдачей экзаменов по тем или иным предметам и выдачей сертификатов. И третья модель – дневная и заочная формы обучения на бакалаврских и магистерских программах. По данным немецкого Союза пенсионеров с высшим образованием, это самая малочисленная группа – около 5000 студентов по всей стране. За ней идет обучение с выдачей сертификатов, в котором принимают участие около 17.000 человек, а самая многочисленная группа – вольнослушатели. Их по всей стране

около 36.000 человек. В зависимости от университета и количества лекционных и семинарских часов стоимость обучения для вольнослушателей варьируется от 40 до 240 евро за семестр.

Почему пенсионеры хотят учиться?

«Одним из факторов, объясняющих интерес пожилых людей к посещению университетских занятий, является то, что они могут получить дополнительное образование, отвечающее их интересам, и при этом они не перегружены, как молодые люди, обучающиеся будущей профессии», – подчеркивает в интервью «Дойче Велле» основатель интернет-портала для людей пенсионного возраста Ренате Фрех. Этот сервис оказывает информационные услуги пожилым людям в разных сферах, включая образование, и работает под девизом: «Лучше быстро найти, чем долго искать».

По словам Фрех, учеба в университете для пенсионеров хороша тем, что она

предоставляет свободу выбора. Пожилые слушатели сами решают, как долго они хотят учиться, будут ли получать диплом. И, наконец, третий решающий фактор – это возможность общения с молодыми людьми. «Нельзя недооценивать преимущества от обмена знаниями и опытом между разными поколениями в одной аудитории. Именно поэтому для продолжения образования многие пенсионеры чаще выбирают обычные университеты», – подчеркивает 70-летняя Ренате Фрех.

Несмотря на то, что пожилые люди наравне с молодыми могут учиться в большинстве университетов страны, в 2006 году в городе Бад Майнберг для них открылся Европейский центр университетского обучения. Ежегодно 35 слушателей в возрасте от 50 до 80 лет проходят двухгодичные курсы, которые разделены на семинедельные модули обучения. Пожилые люди изучают такие предметы, как история, здравоохранение, политика, богословие, социальные, эконо-

мические и естественные науки, искусство и музыку. По четвергам и пятницам посещение обязательно. Вместо дипломов о высшем образовании выпускники получают сертификаты, подтверждающие сдачу экзаменов по тем или иным предметам. Плата за обучение здесь выше, чем в обычных вузах, и составляет 1200 евро в год.

Кёльнский университет – мекка для вольнослушателей

Кёльнский университет опережает многие вузы страны по числу студентов старше пятидесяти лет. «В зимнем семестре 2018–2019 годов в нашем университете было зарегистрировано 1149 вольнослушателей-пенсионеров. Среди них 639 мужчин и 510 женщин. Кроме того, 600 студентов старше пятидесяти лет обучаются по регулярным очным программам бакалавриата и магистратуры», – уточняет в интервью DW руководитель отдела координации работы со студентами старше пятидесяти лет Анне Лер.

При этом она подчеркивает, что средний возраст студентов старше пятидесяти, обучающихся по регулярной программе, составляет 56 с половиной лет, а у вольнослушателей пенсионного возраста – 68,8. «Исходя из анализа данных последних десяти лет, мы пришли к выводу, что самыми любимыми предметами слушателей пенсионного возраста являются гуманитарные науки, такие как история искусств, философия и социология», – подчеркивает Анне Лер.

КОЛОНКА С ПРОДОЛЖЕНИЕМ

Гроссмейстер

Человек жив, пока жива память о нем, о его делах, творчестве, поступках, короче – о его жизни и судьбе.

Уже давно – с середины 70-х годов прошлого века – минский Д'Артаньян, как называли Виктора Купрейчика в шахматном мире, обратил на себя внимание любителей древней игры своим пристрастием к стремительным атакам с каскадом жертв, принося на алтарь победы не только легкие фигуры, но и «богину шахмат» – королеву.

На протяжении полувека Виктор Купрейчик, шахматист самобытный и яркий, находился в центре внимания прессы: о его спортивных и творческих достижениях на международных турнирах написаны и опубликованы сотни репортажей и статей в журналах и газетах, в «Народной Воле» в том числе.

В 1980 году на Белорусском телевидении был снят о нем документальный фильм «Гроссмейстер», в 1986-м в далекой Канаде увидел свет сборник его партий под названием «The Games Viktor Kupreichik». Семь лет спустя, уже в Минске, на прилавках книжных магазинов появилось учебное пособие «Игра без компромисса» о творчестве лидера белорусских шахмат.

И вот очередной подарок поклонникам мудрой интеллектуальной игры: в Москве вышла книга «Иду на вы», приуроченная к 70-летию со дня рождения первого в истории шахмат Беларуси международного гроссмейстера Виктора Купрейчика, которого вела по жизни «одна, но пламенная страсть» – Ее Величество Игра.

На страницах книги делится воспоминаниями о встречах с Виктором Купрейчиком и комментируют его партии чемпионы мира Анатолий Карпов и Гарри Каспаров, име-

мые гроссмейстеры Юрий Балашов, Олег Романишин, Владимир Тукмаков, Борис Гельфанд, Евгений Свешиков, Геннадий Сосонко, Адриан Михальчишин, Илья Смирин, известные белорусские гроссмейстеры Вячеслав Дыдышко, Андрей Ковалев, Алексей Александров, Сергей Жигалко и другие.

Четыре десятка из четырех тысяч своих сыгранных за полвека турнирных партий прокомментированы самим Виктором Купрейчиком. Эти комментарии с неожиданными оценками и выводами тоже вошли в книгу.

А каким был гроссмейстер за кулисами шахматной сцены, в кругу семьи и в быту, чем он увлекался и как проводил свой досуг?

На эти и другие вопросы в главе «Воспоминания самых близких» дают ответы нестра Виктора Ольга Давыдовна Сорокина (Купрейчик), племянница Анастасия Сорокина и дочь Устина Купрейчик.

И напоследок. Несколькими публикаций разных лет со страниц «Народной Воли» перекопывали на книжные страницы, обрета, можно сказать, вторую жизнь. Поэтому книга о жизни и творчестве первого гроссмейстера Беларуси Виктора Купрейчика – это подарок и коллективу редакции.

Иосиф КАЛЮТА.

ОТ РЕДАКЦИИ. Предлагаем читателям «Народной Воли» некоторые страницы из книги «Иду на вы».

Нас подружил московский буран

Анатолий КАРПОВ, 12-й чемпион мира

С Виктором Купрейчиком я познакомился в 1963 году на чемпионате СССР среди школьников. Мы даже жили в одном гостиничном номере, но близко не сошлись. Мне было тогда 12 лет, ему – 14, и разница в два года была еще весьма ощутимой. А крепко подружился три года спустя во время поездки в Чехословакию, хотя я все еще был школьником, а он уже студентом.

Тогда в нашей шахматной федерации был не очень организованный секретарь – Юрий Зарубин (он сейчас живет в Берлине, выпускает там русскоязычную газету). Чешские товарищи прислали телеграмму с приглашением на турнир двух молодых мастеров, а он перепутал – решил, что речь идет о турнире юной. Вот и отправили за границу 17-летнего первокурсника Минского университета и 15-летнего школьника.

Турнир был новогодним, начинался в самом конце 1966 года. И насколько же сильно изменился климат за минувшие полвека: сейчас даже трудно себе представить, что в Москве бушевал буран и аэропорт «Шереметьево» три дня был закрыт. Компания «Аэрофлот» тогда только-только построила свою гостиницу возле спорткомплекса ЦСКА на Ленинградке, она считалась одной из лучших в Москве. Нас с Виктором поселили в двухэтажном номере, выдали ваучеры на питание, и мы провели в этой гостинице три дня и три ночи.

Но вот наконец мы прилетели в Прагу, а там чуть ли не весна. Встречали нас товарищи из общества дружбы «Чехословакия – СССР», оказалось, что из столицы нам еще предстоит проехать 400 километров до Остравы, а там автобусом до Тршинца.

Когда организаторы увидели нас с Купрейчиком, то изрядно удивились: на взрослый мужской турнир приехали два юнца, да еще с опозданием! Может, и к лучшему, что все так получилось: если бы мы прилетели вовремя, нам вполне могли бы найти замену.

Но, раз уж приехали, делать нечего: нужно играть и «наверстывать» опоздание. Играли в первые дни по две партии: одну утром с 10 до 15 часов, другую – после обеда с 17 до 22 часов. В турнире принимали участие почти все сильнейшие шахматисты Чехословакии, кроме Властимила Форта, члены мужской и студенческой сборных страны. Первую пар-

тию мне пришлось играть с одним из сильнейших чехословацких шахматистов – Яном Смейкалом. В упорной борьбе удалось победить, и это меня очень воодушевило: вечером я выиграл вторую партию у своего друга Виктора Купрейчика. Дружба дружбой, а шахматы есть шахматы – за доской у нас всегда шел принципиальный спор... В итоге я с 11 очками из 13 занял первое место и далеко оторвался от второго и третьего призеров – моего друга Виктора и мастера Купки.

В следующие годы мы с Виктором редко встречались за доской, но играть с ним было всегда интересно: он был шахматистом ярким, творческим. Но я рад, что мне удалось помочь шахматистам его родного города вначале получить Дворец шахмат, а потом его отстоять. Дело было так. В конце 1979 года в Минске проходил 47-й чемпионат СССР – тот самый, где Купрейчик установил рекорд, выиграв пять партий подряд. Я в турнире не участвовал, но приехал в столицу Белоруссии (тогда так называлась страна. – Авт.) по своим делам. В один из дней встретился с Машеровым, первым секретарем ЦК компартии республики. И говорю: «Петр Миронович, интерес к чемпионату огромный, каждый день приходит множество зрителей, а своего клуба у минских шахматистов до сих пор нет!» Машеров был человеком очень решительным, он тут же сказал: «Обещаю, что клуб будет!».

На ближайшем заседании бюро ЦК Петр Миронович поднял вопрос о том, что в Минске должен быть Дворец шахмат, и предложил отдать шахматистам только что построенный прекрасный дом в центре города. Ему возразили, что это здание строили для писателей.

– Но у них уже есть дом! – ответил Машеров. – Писатели хотят улучшить свои условия, а у шахматистов ничего нет.

После этого заседания Совет министров изменил свое решение, и здание отдало шахматистам.

А потом волею судеб случилось так, что я оказался в Минске через много лет как раз в то время, когда у шахматистов это здание пытались отобрать. К счастью, мне удалось убедить уже Александра Григорьевича Лукашенко оставить дворец шахматистам.

(Продолжение на 6-й стр.).

КОЛОНКА С ПРОДОЛЖЕНИЕМ

Он был очень открытым человеком

Олег РОМАНИШИН, гроссмейстер

Мы с Виктором познакомились в 1968 году на полуфинале чемпионата СССР в Гомеле. Организаторы поселили нас в одну комнату в гостинице. Он был уже известным шахматистом и только что вернулся со студенческой олимпиады в Ибсе, а меня пустили в полуфинал как чемпиона СССР среди школьников.

Разница в возрасте ощущалась сначала довольно сильно, и у Виктора была своя компания. Близкие отношения сложились у него с мастером Виктором Желяндиновым, который стал затем моим земляком – он живет сейчас во Львове. Желяндинов тогда служил в Группе советских войск в Германии (ГСВГ), а эта группа входила в состав Белорусского военного округа; они вместе с Купрейчиком играли в чемпионатах Белоруссии, там и подружился. Помню, после окончания полуфинала Желяндинов летел вместе со мной во Львов, где у него жила теща, и по дороге мы заехали в Минск в гостеприимный дом Виктора Купрейчика. Не буду раскрывать все детали «чаепития», поскольку мне было тогда 16 лет, но Желяндинову я это напоминаю при каждой встрече!

Что мне запомнилось из того пребывания в Гомеле? Это был август 1968 года, когда советские войска вошли в Чехословакию. У Виктора была «Спидола», и он постоянно слушал нехорошие передачи нехорошей радиостанции. И я недавно задумался: а он меня не боялся? Ведь он меня совсем не знал, а мне было всего 16 лет – мало ли какие глупости могут прийти в голову мальчишке! Виктор совершенно не задумывался о том, что его могут наказывать за прослушивание «вражеских голосов», – он был очень открытым человеком. А для меня эти передачи тоже были весьма интересны. Как раз в это время мои отец и брат были в Праге в гостях у родственников, и мне было важно знать, что же там происходит.

Мне кажется, что у нас с Виктором сложились очень дружеские отношения, мы испытывали взаимную симпатию. Всегда,

когда мы встречались, у Виктора появлялась добрая улыбка на лице.

Почти за 30 лет соперничества за доской мы сыграли массу партий; общий счет немножко в мою пользу. Вначале я проигрывал, потом стал больше выигрывать. А последние две партии, которые мы сыграли в Германии в 1995-м и 1996 годах, завершились ничьей.

Запомнилась наша встреча в 1970 году в Дубне на первенстве СССР среди студентов. Виктор жил вместе с Владимиром Тукмаковым в номере люкс, где каждый вечер собиралось полтурнира. Все играли в домино. Если я не ошибаюсь, Виктор в том турнире поделил 1–3-е места с Тукмаковым и Рафаэлом Вагианом; первым по коэффициенту оказался Вагиан.

У Виктора напрочь отсутствовал прагматизм и здоровый рационализм. Вспомним хотя бы чемпионат СССР 1979 года в Минске, где он на старте выиграл пять партий подряд. Другой бы на его месте стал думать, как удержать «+5» хотя бы на время, а он продолжал играть точно так же бескомпромиссно, как и первые пять партий, и откатился в середину таблицы.

Если мне не изменяет память, последний раз мы встретились с Виктором в 2000 году на Олимпиаде в Стамбуле. В разговоре как-то вскользь затронули тему шахматистов, которые отказались от участия в Олимпиаде из-за плохих финансовых условий. И Виктор спросил недоуменно: «А патриотизм где?» В этом я с ним абсолютно согласен: люди играют за свою страну! Не за шахматную федерацию, не за государственный аппарат, нравится он вам или не нравится, а за свою родину, и это уже совсем другое дело. Можно выражать недовольство какими-то действиями, политикой государства или конкретными лицами, но играть за свою страну надо в любом случае.

Под шинелькой

Алексей АЛЕКСАНДРОВ, гроссмейстер

В 1992 году мы впервые поехали на командный чемпионат Европы в Венгрию в составе сборной Республики Беларусь. Возвращались поездом поздно ночью. Мне было 19 лет, учился в Институте физкультуры. Надо было ехать в общежитие, а так не хотелось: жил на 14-м этаже, еще и лифт не работал. Виктор Давыдович жил на «Института культуры» и пригласил меня в гости: «Леша, переночуй у меня». Вместо одеяла дал накрыться шинелью. Потом я узнал, что когда человек, которого он уважает, впервые остается у него ночевать, то спит под шинелью. Это запомнилось на всю жизнь.

Мы очень долго играли за один немецкий клуб, почти 10 лет. Разница в возрасте не чувствовалась. Он просил, чтобы я его называл просто Виктором, а мне было неудобно. В какие-то моменты приходилось просить помощи у Виктора Давыдовича, и, если мог, он всегда помогал.

Один раз было очень неловко. На Олимпиаде я отравился, чувствовал себя очень плохо. А Виктор Давыдович говорит: «Давай я твою сумку понесу».

Еще был случай, когда летели в Германию. У Виктора Давыдовича всегда было мало вещей, и свою сумку он брал с собой как ручную кладь. Я же сдавал вещи в багаж. И как-то получилось, что я в самолете порвал штаны: зацепился за что-то, и шов разошелся. Виктор Давыдович выдал свои.

Виктор Давыдович был жизнерадостным человеком. А вот чтобы пожаловаться на что-то, на плохое самочувствие например, – никогда, в себе держал. Негативными эмоциями старался не делиться.

Он очень любил песни Высоцкого, особенно «Идет охота на волков». Когда говорим о Викторе Давыдовиче, сразу вспоминаются эти песни.

Как спортсмена и как человека Купрейчика можно описать двумя определениями: абсолютно честный и с бойцовским характером. Например, мы играем с ним в предпоследнем туре. У него бьесе. Разыграли Итальянскую партию, вот он два раза повторил. Очевидная ничья. С турнирной точки зрения – нормальный результат, в любом случае попадает в призы. В итоге Купрейчик думал 30 или 40 минут, но не повторил ход. Была сложная борьба, я выиграл. В последнем туре ему тоже не повезло, и Виктор Давыдович плохо закончил тур-

нир. Очень уж он хотел играть в шахматы! Был настоящим бойцом и не считал ничью за результат. Получается, иногда и подводил команду, но бывало и наоборот. Человек с характером, который легко говорил правду-матку, и в шахматах – если атаковал, то атаковал.

Я часто бывал в гостях у Виктора Давыдовича. Он любил готовить, делал это вкусно и с удовольствием. Мы много говорили о жизни, читали стихи, даже устраивали поэтические вечера.

Могли и поссориться, когда начинались разговоры о шахматах в Беларуси. Иногда наши точки зрения не совпадали. Оба могли вспылить, но мы были отходчивыми и на следующее утро общались как ни в чем не бывало. У Виктора Давыдовича была привычка: когда злился, скрежетал зубами.

У Купрейчика не было удачных или неудачных соперников. Если команда сказала играть, значит, будет играть. Никаких самоотводов и просьб отдохнуть. Хотя до сих пор случается, что на собраниях команды кто-то просит не ставить его на тур.

Виктор Давыдович болел. Ему нужны были процедуры раз в два дня. Во время турнира в Вильнюсе он сидел на скоростную электричку и приезжал в Минск. Вот как он любил шахматы! В своем возрасте выступал очень хорошо. За месяц до случившегося несчастья мы играли в минском турнире в 11-й школе. Я занял первое место, набрав 8,5 из 9, а Виктор Давыдович – 2-е с результатом 7,5 из 9.

(Продолжение в следующем номере.)

СКАНДАЛ

Гарадская пракуратура запатрабавала правядзення дадатковай праверкі

Сітуацыя, у якой апынуўся вядомы гісторык, даследчык сталінскіх рэпрэсій, дацэнт БДУ Ігар Кузняцоў, набыла новы паварот.

Гэтая непрыемная гісторыя доўжыцца з красавіка – з таго самага моманту, як і на сайце «sb.by – Беларусь сегодня» з'явілася публікацыя Андрэя Мукавозчыка «Лжэісторыі». Ёсць такія «історыі», якія павольна заставяляюць сумневацца, навука ці гэта – іх гісторыя». Лжэгісторыкам аўтар назваў кандыдата гістарычных навук Ігара Кузняцова.

Вучонага, безумоўна, гэты факт абуріў, аднак спроба дамовіцца з кіраўніцтвам выдання аб абвяржэнні распаўсюджаных пра яго «клеветніцкіх измышлений», плёну не мела. Тэкст з сайта, праўда, быў выдадзены, але не больш за тое: перад Кузняцовым ніхто не выбачыўся, абвяржэння «sb.by – Беларусь сегодня» не надрукавала.

Кузняцоў тады звярнуўся з просьбай прыцягнуць А.Мукавозчыка да крымінальнай адказнасці за паклёп у пракуратуру Савецкага раёна Мінска, якая ў сваю чаргу даручыла правесці праверку раённаму аддзелу ўнутраных спраў. І пачаўся так званы пінг-понг. Тройчы Кузняцову адмаўлялі ва ўзбуджэнні справы. У апошнім адказе з раённай пракуратуры сцвярджалася, што міліцэйская праверка была праведзена аб'ектыўна і ў поўным аб'ёме, таму падстава для прыняцця мер пракурорскага рэагавання няма. Аднак Кузняцоў вырашыў не здавацца і чарговую скаргу накіраваў у пракуратуру горада Мінска.

Надаўна гісторык атрымаў адтуль ліст. Як прызнаецца сам, адказ яго

прыемна здзіўіў. У сувязі з непаўнотай праведзенай праверкі пракуратура горада Мінска адмяніла пастанову УУС адміністрацыі Савецкага раёна і накіравала матэрыялы для арганізацыі дадатковай праверкі.

– Не ведаю, з якім прадпільнем гарадской пракуратуры матэрыялы пайшлі ў міліцыю Савецкага раёна, – кажа Ігар Кузняцоў, – але я прасіў правядзення лінгвістычнай экспертызы, ставіў пытанне, чаму не былі апытаны службовыя асобы выдання «sb.by – Беларусь сегодня». Пісаў, што лічу той матэрыял тэндэнцыйным, заказным, які з'явіўся невыпадкова.

– Ведаю, што ў вас і на працы ўзніклі праблемы пасля публікацыі ў «sb.by – Беларусь сегодня».

– 29 жніўня я выйшаў на працу, і літаральна праз дзень мяне напрасілі напісаць тлумачальную запіску на імя рэктара. Патлумачылі гэта тым, што ўніверсітэт абавязаны рэагаваць на выступленні ў дзяржаўнай прэсе. Безумоўна, мяне гэта абурыла. Чаму дыпламаваны спецыяліст павінен апраўдвацца незразумела перад кім? На падставе чаго? Хто мой апанент? Гэта абсалютна вучонай ступені, дыплама аб спецыяльнай адукацыі... Ніхто, праўда, ніякіх гутарак ва ўніверсітэце са мной не праводзіў. Працую спакойна. Я, дарэчы, выкладаю на факультэце міжнародных адносін, мае курсы нават усюсна не звязаны з гісторыяй. Працую ў БДУ ўжо больш за 20 гадоў.

Марыя ЭЙСМАНТ.

СВОЯ КОЛЕЯ

Красота неписаная

– Беларусы, как и японцы, быстро учатся, мы работники спокойные, терпеливые, мужественные. Что касается камнеобработки, то сама нужда – в Беларуси нет своего мрамора – вела к изобретательности и сделала из белорусов профессионалов высшего уровня. Наши люди работают ровно, они не шарахаются из стороны в сторону, у них нет чувства «планктона»: на соседней улице платят на пять долларов больше, и я со всеми тула побежал. Нет. Они целенаправленные, ценят стабильность и ей верны. Я вообще-то один из самых старых бизнесменов в Беларуси: возглавляю одну и ту же фирму свыше 29 лет, никогда ее не менял. По существу, если уж честно, отчасти моя фирма стояла у истоков камнеобработки малых архитектурных форм в Беларуси. К памятникам это отношения не имеет, и мы их никогда не делали.

– Но вы ведь начинали не с икон, это пришло к вам позже как личная духовная потребность. И почему пришло?

– Не могу сказать... Но и остановиться не могу. Хотя по базовому образованию я экономист (еще в ВАК СССР получил ученую степень), иконы затмили мой профессиональный интерес к бизнесу каминных порталов, которому я отдал четверть века. Приезжали монахи, сказали: провидение Божье вас ведет. Сами видите, иконы очень красивые в высшем понимании этого слова. «Красота икон подобно лугу: улаждает зрение и незаметно открывает душе славу Божью», – писал Иоанн Домаскин, теоретик иконопочитания.

– Вы, конечно, человек верующий?

– Думаю, да. Хотя бесспорно и

другое: я в активном поиске своей дороги к храму.

– Ваша жизнь, ваше бытование изменились с тех пор, как вы, ваша фирма стали заниматься иконами?

– Да, мой мир стал насыщеннее.

– На какую общественную реакцию вы рассчитываете, показывая вашу коллекцию публике?

– Задача выставки, прежде всего, – возвеличение белорусской Жировичской иконы Божьей матери. Я считаю, что мы обладаем уникальной святыней, которая по своей статусности никак не уступает знаменитым иконам православного мира. Хотя некоторые у нас определяют ее как знаменитую, но где-то в конце первой сотни. По-моему, это явная недооценка.

– Хм, разве этого недостаточно?

– Я не религиозный деятель, но пришел к выводу, что критериев нет, да и монахи никогда не ранжируют иконы. То есть иерархии у икон нет. Есть другое: чудотворные, нерукотворные, палладиумные иконы. Жировичская икона Божьей матери признается основными церквями христианства чудотворной и нерукотворной, ее автор – Господь. Данный факт приравнивает нашу икону к реликвиям, таким как Честное Древо, Риза Богоматери и мощи Святых. Я же хотел показать ее величие через материал: мы преподносим ее новый образ в разных природных камнях, в различных техниках. И вы видите, как меняется сам лик в зависимости от камней, при этом здесь нет художественного письма.

– А что за мастера создавали коллекцию?

– Мастеров и специалистов много, а руководителей – он перед вами. Все иконы сделаны исключительно работниками нашего белорусско-

го предприятия. Ни в России, ни в Европе (а может быть, и в мире) аналогичной коллекции и выставки на сегодняшний день нет. И, думаю, будет не скоро, ведь наш проект создавался вне коммерческой составляющей.

– Вы хотите сказать, что у ваших икон нет цены?

– Конечно, цена есть. Мы ведь живем в материальном мире. Однако речь пойдет о цене наших икон как об упущенной выгоде, если буду сравнивать затраты на изготовление икон с себестоимостью хорошего камня. А в изготовлении последних нам равных нет. В интересном дизайне средний портал камня стоит 15–20 тысяч евро. Но учитывая, что пройдет годы, столетия... А наши иконы вне времени – вечны, сами представьте, какой может быть их цена.

– Какое будущее у ваших икон? Вы хотели бы, чтобы они когда-нибудь разослились по храмам или остались передвигной выставкой?

– Я уже подумал, но оставлю свои мысли «за кадром». Единственное, что скажу: этот вопрос уже буду решать не я. Как Богу будет угодно. Меня же больше беспокоит судьба икон сегодня, притом что их ждет вечность. Мы бы хотели, чтобы в преддверии священного периода чествования иконы Жировичской Богоматери в мае 2020 года как можно больше белорусов и гостей столицы увидели нашу выставку, были покорены красотой нашей национальной святыни и других икон, воспылали гордостью за мастерство талантливых белорусских мастеров. Скажем так, если Родина скажет, а архипер нашей церкви митрополит Павел благословит, то мы готовы сделать невероятную по ассортименту и технике исполнения выставку из 550 икон – по году явления иконы людям. Сегодня, когда коллекция создана для прославления нашей белорусской религиозной святыни на весь православный мир, надо немного: информационная поддержка и 1000 квадратных метров выставочных площадей, доступных для граждан. Такого объема не сделает никто! А мы сделаем, потому что работаем над этой темой, уповая на Божью милость, годы. На одном энтузиазме, ведомые непознанной силой свыше.

Елена МОЛОЧКО.

ПРЕЗЕНТАЦЫЯ

Магілы «неаб'яўленай» вайны

Прэзентацыя кнігі кандыдата гістарычных навук Ігара Мельнікава «Верасень 1939-га. Магілы «неаб'яўленай» вайны» адбудзецца 26 верасня ў Нацыянальным літаратурным музеі Янкі Купалы.

– 1 верасня 1939 года Другая сусветная вайна прайшла не толькі на тэрыторыю Польшчы, але і ў Беларусь, – сказаў Ігар Мельнікаў «Народнай Воля». – Гэты факт мусіць быць зразумелы кожнаму жыхару нашай краіны. Тады ў шыхтах Войска Польскага апынуліся тысячы беларусаў і ўраджэнцаў нашай краіны. Усе гэтыя людзі з першага дня вайны мужна змагаліся супраць нацыстаў. Праз 17 дзён пасля нападу Трэцяга Рэйха на Другую Рэч Паспалітую ў Другую сусветную вайну фактычна ўступілі і Савецкі Саюз. Так, СССР не аб'явіў вайну Польшчы, але раніцай 17 верасня 1939 года часті Чырвонай Арміі не проста перайшлі даўнаўную савецка-польскую мяжу, але атакавалі польскіх памежнікаў, якія ахоўвалі той кардон.

Падзеі верасня 1939 года ўвогуле і падзеі, звязаныя з так званым «вызвольным паходам Чырвонай Арміі ў Заходнюю Беларусь», у савецкіх зас разглядаліся дастаткова аднабока і прадстаўляліся як мірны ўваход савецкіх падраздзяленняў на тэрыторыю ўсходніх польскіх ваяводстваў, які суправаджаўся радаснымі сустрэчамі з прадстаўнікамі мясцовага насельніцтва. Паводле сцвярджэнняў савецкіх гісторыкаў і ідэолагаў, на той час на тэрыторыі Заходняй Беларусі не было актыўных баявых дзеянняў, а страты насілі выпадковы характар. Пасля распаду Савецкага Саюза свет уобачылі шматлікія архіўныя дакументы, якія сведчылі, што ваенная аперацыя, праведзеная РСЧА ў паўночна-ўсходніх ваяводствах Другой Рэчы Паспалітай, была цяжкім выпрабаваннем для войска «першай дзяржавы працоўных і сялян», абаі супраць аслабленых падраздзяленняў Войска Польскага на гэтых тэрыторыях насілі жорсткі і кровапралітны характар. Пра

гэта сведчаць шматлікія магілы польскіх і савецкіх вайскоўцаў, якія захаваўся на тэрыторыі Беларусі да нашых дзён. На вялікі жаль, агульнай сістэматызацыі гэтых вайсковых пахаванняў ніхто не займаўся. З аднаго боку, у Польшчы зольшата вядомыя месцы, дзе знайшлі свой апошні прытулак жаўнеры войска Другой Рэчы Паспалітай, паліцыянты, супрацоўнікі дзяржаўнага апарату і звычайныя грамадзяне, якія сталі ахвярамі Другой сусветнай вайны на самым яе пачатку. З іншага боку, у Беларусі польскія пахаванні застаюцца па-за ўвагай беларускага грамадства. Пра іх памятаюць прадстаўнікі польскай меншасці, якія жыве ў нашай краіне, дыпламаты, але беларускае грамадства ў сваёй большасці не цікавіцца гэтымі жаўнерскімі магіламі. Між тым гэта неад'емная частка беларускай ваеннай гісторыі, якую варта ведаць і шанаваць. Савецкія пахаванні з верасня 1939 года адышлі ў цень брацкіх магіл перыяду 1941–1945 гадоў, калі Савецкаму Саюзу давялося

весці вайну супраць нацысцкай Германіі.

У кнізе «Верасень 1939-га. Магілы «неаб'яўленай» вайны» змешчана інфармацыя пра польскія і савецкія вайсковыя пахаванні верасня 1939 года. Адрэзку адзначу: гэта не каталог. У дадзеным выданні ўзгаданы найбольш знакавыя вайсковыя і грамадзянскія пахаванні (а таксама абставіны гібель людзей) пачатковага перыяду Другой сусветнай вайны ў Беларусі. Нямецкія бомбы ўпалі на заходнебеларускія гарады ўжо на самым пачатку вайны, а ў другой дэкадзе верасня на тэрыторыю паўночна-ўсходніх ваяводстваў прыйшла жорсткая і кровапралітная вайна. Пасля 17 верасня 1939 года на тэрыторыі Заходняй Беларусі з'явіліся пахаванні салдат РСЧА. У кнізе змешчаны ўнікальныя здымкі з архіва аўтара, замежных і айчынных архіваў, а таксама фатаграфіі, якія паказваюць сучасны стан польскіх і савецкіх пахаванняў верасня 1939 года.

Асабліва ўвага ў кнізе нададзена аналізу сталінскіх

рэпрэсій супраць так званага «польскага катынцэнту» – грамадзян даваеннай Польшчы, якія пасля далучэння Заходняй Беларусі да БССР апынуліся на тэрыторыі Савецкага Саюза. Што такое «Беларускі катынскі спіс» і чые прывішчы могуць апынуцца ў гэтым дакуменце? Каго дэпартавалі з заходніх абласцей БССР у 1940–1941 гадах? Хто стаў ахвярай жудаснай эвакуацыі турмаў з тэрыторыі савецкай Беларусі ў чэрвені 1941 года? Адказы на гэтыя пытанні чытачы таксама знойдуць у нашай кнізе. Толькі гістарычная праўда і памяць дазваляць зразумець тую няпростую падзею.

Уваход на прэзентацыю вольны.

ДАВЕДАЧНАЕ БЮРО

На пытанні чытачоў адказвае старшыня Пухавіцкай раённай арганізацыі ГА «Беларускае таварыства абароны правоў спажывцоў» Васіль ВАЛАСЮК.

Зачыгнулі рамонт

Аздаў кававарку ў гарантыйную майстэрню, дзе яна знаходзілася амаль два месяцы. І нават пасля рамонтнага мяне не задавальняе якасць яе работы, ёсць адчуванне, што тэхніка доўга не праслужыць. Ці можна вярнуць кававарку ў магазін і атрымаць за яе грошы альбо набыць новую мадэль?

Сяргей КАРПОВІЧ, Могілёў.

– Так. Для гэтага звярніцеся з прэтэнзіяй у магазін.

Чаму на рынку не даюць чэкі?

У мінулыя выхаднія купляў на рынку кавун. Заўважыў, што чэкі прадаўцы ніколі не даюць. Ці павінны?

Андрэй ПАЛЬЧЭЎСКІ, г.Барысаў.

– Прадавец абавязаны даваць чэк, які з'яўляецца пацвярджэннем таго, што вы набылі тавар. На рынках прадаўцы насамрэч у большасці выпадкаў не даюць чэк, але вы маеце права яго запатрабаваць.

Машыну адрамантавалі не ў тэрмін

Ці можна патрабаваць нейкай кампенсацыі ад аўтасэрвісу, калі аўтамабіль адрамантавалі не ў тэрмін?

Васіль ПАНЧАНКА, г.Лагойск.

– Безумоўна. Калі аўтасэрвіс адмовіцца плаціць, то маеце права вырашыць гэтае пытанне ў судовым парадку.

Нядоўга музыка іграла...

Набыў музычны цэнтр, але праз месяц ён зламаўся. Купляў яго ў растэрміноўку. Магу адмовіцца ад рамонтнага?

Аляксандр ЛЕДНІК, г.Палацк.

– Можна. Пішыце ў магазін заяву аб адмове ад рамонтнага ў патрабуйце замяніць музычны цэнтр на новы. Тое, што пакупка была зроблена ў растэрміноўку, значэння не мае.

Ці дапаможа экспертыза?

Гарантыйны тэрмін на абутак, які набыла, не так даўно скончыўся, але дэфекты праявіліся менавіта зараз. Калі зрабіць экспертызу і даказаць, што вытворца зрабіў няякасную прадукцыю, ці можна будзе вярнуць грошы?

Валіціна ПЛАТОНАВА, г.Столін.

– Калі экспертыза гэта даказае, то прадавец павінен вярнуць грошы не толькі за тавар, але і за экспертызу.

Адмовіцца ад пакупкі

Маці набыла фільтр для вады (у крэдыт), хаця зараз аб гэтым шкадуе. Ці можна яго вярнуць прадаўцу, калі фільтр яшчэ нават не паставілі?

Валіціна КАПУЦКАЯ, Мінск.

– Можна. Заўважце прэтэнзію і скасоўвайце крэдытную дамову.

Не спадабалася памада

Набыла ў магазіне памаду, але дома, калі пачала ёю карыстацца, не спадабаўся пах. Ці можна вярнуць гэты тавар?

Святлана ЛАШКЕВІЧ, г.Рэчыца.

– Касметыку ў магазін вярнуць нельга.

Зламаўся планшэт

Набыты планшэт зламаўся праз тры месяцы. Ці можна яго абмяняць на новы ці трэба рамантаваць?

Віктар СЛІЖ, Гомель.

– Замяніць апарат ці вярнуць грошы можна толькі ў тым выпадку, калі ў планшэце ёсць істотны недахоп.

Паставілі няякасныя дзверы

Падчас рамонтнага паставілі ва ўсіх пакоях новыя дзверы. Але з часам заўважылі на дзвярах браніны: мажчына, рабочыя іх пашкодзілі пры перавозцы. Ці павінна фірма замяніць дзверы?

Віталь МАЖЭЙКА, г.Орша.

– Найперш напішыце ў кампанію прэтэнзію. Калі адмовяцца мяняць дзверы альбо выпраўляць недахопы, то неабходна правесці экспертызу. Пасля чаго пытанне будзе вырашана ў судовым парадку.

СУСТРЭЧЫ

Драўлянае войска Юрася Камандзірчыка

Едучы па дарозе Свір–Глыбокае і прамінуўшы паваротку на возера Швакшты, я міжволі прыцішыў хуткасць – над прыдарожнай вёскай Чэхі (хат на пятнаццаць) лунаў бел-чырвона-белы сцяг. Вялікі, узняты на самае высокае дрэва, ён быў відаць здалёку. І нібы вабіў да сябе. Легкавік, праехаўшы ў той дзень каля трохсот кіламетраў, як стомлены конь пасля кірмашу, ахвотна збочыў на селавую, з каліянамі, дарожку.

Гаспадаром сядзібы пад сцягам аказаўся вядомы ў Нарачанскім краі разбяр па дрэве Юрась Камандзірчык. Жыве ён у Купе (новая назва Нарач сярод мясцовага люду так і не прыжылася), а ў Чэхях у яго – лепішча-майстэрня. Драўляныя скульптуры майстра ўсталяваны шмат дзе на тэрыторыі Нарачанскага нацыянальнага парку, карыстаюцца яны попытам і ў другіх рэгіёнах Беларусі. Пераважна гэта гістарычныя дзеянні, міфалагічныя істоты, персанажы беларускіх народных казак. Іх «нацыянальнасць» майстар заўсёды стараецца падкрэсліць – то «адзене» на сваіх герояў яскравыя вышыўанкі, то абраміць свой твор нацыянальным арнамантам, то выража на відным месцы надпіс (а то і цэлы верш) на беларускай мове.

Я застаў Юрася за працай – з яго падворка на ўсю вёску вышчала бензапіла, а на невысокім варштаце ў дубовым камлі пачыналі праступаць абрысы будучай скульптуры. Пабачыўшы нечаканага госьця, гаспадар прыняў усміхнуўся і загнуўшы пілу, якой наладчыўся працаваць не раўнууючы яе лобзікам. Паводле яго ўласнага прызнання, 90 працэнтаў працы робіцца піламі з рознымі лезамі.

Чарговы заказ майстру прыйшоў з дзяцягача лагера «Зубраня». Пабыўшы там у школьных гады, з усіх тамтэйшых помнікаў я запомніў толькі самалёт-знішчальнік, які стаў у цэнтры лагера. Сучасным школьнікам пашанцавала больш – неўзабаве яны будуць сузіраць дванаццаці скульптур – знакаў задзяка, – над якімі і працуе цяпер Камандзірчык. На варштаце – Вадаліў. Наш, беларускі – у саламяным капелюшы, са збанком, з якога лясцава да. Цікаўлюся ў разбяр, колькі даўгавечныя яго скульптуры, ці не спарэхнеюць праз які дзясяткаў гадоў? «Дубовыя прастаяць доўга. Раней я выкарыстоўваў матэрыял з таполі, то яна праз гадоў восем-дзесяць буццее, пачынае правальвацца. А дуб, прапітаны антысептычным рэчывам, не баіцца ні вілгачці, ні марозу, ні сонца. Асабліва калі скульптуру адарваць ад зямлі, паставіць на пастанмент», – тлумачыць майстар.

Нядаўна Юрась завяршыў працу «Дрэва жыцця», якая стаіць у курортным пасёлку Нарач (тая ж Купа) каля гатэля. Месца люднае, штодня каля той скульптуры праходзяць сотні чалавек, пераважна адпачываючых з замежжа (найбольш з Расіі). Яны тое «Дрэва жыцця» (сам бачыў) чытаюць, які кнігу. Прыглядаюцца да выўд Купалінікі і Вялеса, па складах разбіраюць

радкі з верша Генадзя Бураўкіна. Купалініка ахінула вышыўаным ручніком, на якім птушкі сядзяць дзюбка да дзюбкі. Так у народным ткацтве сімвалізавалася каханне... А па-над усім – крона з дубовага лісця. Скульптурная кампазіцыя, паводле задумы мастака, павінна стаць аб'яргам кахання і мацярынства. Стаяць скульптурныя кампазіцыі Юрася Камандзірчыка і ў санаторыях «Белая Русь» і «Журавелька» на Благітных азёрах. Сярод іх анёл і Пярун. «Ва Уладзіміра Караткевіча «Хрыстос прызямліўся ў Гародні», а ў мяне анёл – на Благітных азёрах. Ён ляцеў-ляцеў, і так яму спадабалася гэтая мясціна, што вырашыў прысесяці адпачыць на дрэве», – захоплена расказвае мастак. А Пярун – цэлая павучальная прыпавесць. Ён стаіць на высокім дубе і кідае бел-чырвона-белыя стрэлы-маланкі ў нячысцікаў. Адзін з іх, пачварны цмок, мае раздвоены язык. І Пярун яго забівае...

У кожным творы разбяр – свая філасофія. Скажам, у вёсцы Воўкавічы пад Мінскам стаіць яго «Ваўкалак». Лепш зразумець таго ваўкалака зможа той, хто чытаў аднайменную байку Альгерда Абуховіча-Бандзінілі. Там расказваецца пра сустрэчу ваўка з сабакам. Сабака, убачыўшы абдэртага і галоднага ваўка, запрашае таго пайсці на службу да пана: маўляў, будзеш верна служыць, то будзеш добра і жыць. На што воўк адказвае: «Хоць галодзен, я свабодзен, / дзе мне цягне, там бягу. / На свабодзе прападу, / а ў няволі не пайду! / Буду вольным ваўкалакам, / ты ж – на прывязі сабакам!».

Мастак прызначае, што падобная філасофія блізкая і яму, свабода творчасці для яго на першым месцы. Найбольш яму даспадобы заказы, пры выкананні якіх яго ніхто не абмяжоўвае ні ў тэхніцы, ні ў матэрыяле, ні ў тэрмінах. Але гэта дазваляе такая свабода зарабляць на жыццё?

«Многія працы я роблю амаль што ахвярна, каб толькі накрываць

свае выдаткі, – прызначае Юрась. – Тое ж «Дрэва жыцця», напрыклад. Я запытаўся ў заказчыка – Нацыянальнага парку: колькі ў вас ёсць на гэта грошай? Яны кажучы: тысячы рублёў, больш мы не можам выдаткаваць. Я спачатку планаву зрабіць простую кампазіцыю з птушакімі. Але мой сусед у Чэхях мастак Алякс Цыркуноў угаварыў стварыць што-небудзь назнавальна-арыгінальнае. Я параіўся з супрацоўнікамі парку. Іх адказ: рабі што хочаш, але сродкаў больш няма. І я вырашыў: дам волю сваёй фантазіі і дакажу, што ў Беларусі яшчэ не пераваліла сапраўдных майстроў-разбяр!».

На пленэры разбярцоў у Нясвіжы Юрась Камандзірчык усіх здзіўіў, зрабіўшы з трохметровага дубовага камяля Караля Станіслава Радзівіла, якога называлі Пане Каханку. Князь едзе па высипанай солі дарозе на санях, запрэжаных мядзведзямі, чые акрыяўленыя лапы пакідаюць на белым чырвоныя сляды. «Гэта пакуплены шлях Беларусі да Незалежнасці», – пасур'ёзнеўшы, тлумачыць майстар сваю алегорыю.

Дуб – дрэва чырвонакняжнае, спілеш яго ў лесе – штраф атрымаеш. Дзе бярэ Юрась матэрыял для сваіх прац? Аказваецца, ад выпадку да выпадку. На варштаце – дуб з-пад Астрыцка, рос у чалавека на падворку. Стаў замінаць. Добры чалавек адшукаў Камандзірчыка, той неадкладна прымацаваў са сваёй Купы. Падобным чынам здабытыя

дубы ляжаць у спецыяльна адведзеным месцы, чакаюць свайго часу. Усе яны ўжо размеркаваны. З хаты цераз дарогу да нас падыходзіць Алякс Цыркуноў, чыя сядзіба нагадвае казачны царам. Пытаюся: ці не перашкаджае яму такі «гучны» сусед? Бензапіла ж фактычна не змаўкае...

Але старэйшы мастак і не думае папракаць маладзейшага. Наадварот, многія творчыя праекты нараджаюцца ў іх супольна. Скажам, памятны крыж для Курапатаў яны рабілі разам. Асабліва Алякс Цыркуноў адзначае, што Юрась сапраўды бяссэрбнік, якія рэдка сустракаюцца ў мастакоўскім асяроддзі. Калегі як да справы падыходзяць? Грошы плаціцца – заказ выконваецца. Без грошай ніхто і пальцам не варухне. А Камандзірчык у любым выпадку бярэцца за сваю пілу.

Да яе прарэзлівага віскату ў Чэхях ужо прывыклі, ставяцца цярпіма. Ведаюць: Юрась стараецца не дзеля ўласнага дабрабыту, працуе для людзей. Нават ганарыцца, што паўсюль у ваколіцы стаіць зробленая ў іхняй вёсцы скульптуры. Якія прымушаюць задумацца, успомніць сваю гісторыю, сваю мову.

Алякс Цыркуноў прыгадвае, як яны з Камандзірчыкам ездзілі на пленэр ажно ў расійскі Томск, дзе зрабілі скульптурную кампазіцыю паводле «Песні пра зубра» Міколы Гусоўскага. А потым цэлую лекцыю тымчым прачыталі пра Беларусь, серіала і за лучший сцэнарыі міні-серіала.

В яго аснову легла кніжка Светланы Алексіевіч «Чарнобыльская молитва». С беларускай пісательніцой амерыканскі тэлеканал НВО афіцыйна падпісалі індустрійны кантракт на выкарыстанне некалькіх гісторыяў з кнігі. Но потым в титрах серіала она сваю фамилию не обнаружил – на эту тему Светлана Александровна уже высказывалась с сожалением.

Главная тема этого пафосного телевизионного кино, этого фильма-катастрофы

дзе захавалася адзіная ў Еўропе старажытная пушча, у якой на волі жывуць зубры.

А яшчэ творчы дует з Чэхай трапіў аднойчы ў Італію, на ўзвышша Монтэ-Касіна, дзе ў 1944 годзе адбылася адна з найвядомейшых бітваў Другой сусветнай вайны. Удзельнічалі ў ёй і беларусы – у складзе арміі генерала Андэрса. Праўда, іх памяць на дзяржаўным узроўні ніяк не ўшанавана. На монтэ-касінскіх мемарыялах ўразіла сярброў-мастакоў гісторыя пра легендарнага мядзведзя, які таксама ваяваў – дапамагаў артылерыстам цягаць і разварочваць у патрэбным кірунку гарматы. Пасля вайны ён дажываў свой ветэранскі век у заапарку.

Тады ж узнікла задума выразаць таго мядзведзя з беларускага дуба і ўсталяваць на месцы бабё. Цяпер Юрась Камандзірчык акурат падбірае адпаведных памераў драўніну. І дадае – выштукаваць беларускага мядзведзя-вайра для Монтэ-Касіна лічыць сваім ганаровым абавязкам. Бо больш ніхто не зробіць.

Без разбыі па дрэве майстар не ўяўляе свайго жыцця. А ўпершыню пра такое мастацтва пачуў у войску ад знаёмага ўкраінца, які сумаваў па сваіх Карпатах і гладкавольных карпацкіх бухах. Сваім рамяством ён так захапіў беларуса, што той пасля войска паступіў у Кобрынскае мастацкае вучылішча. Хоць родам Юрась з Брагінішчынны, дзе лесу амаль няма, адны балоты. «Але мне так хацелася рэзаць! Для мяне было сапраўдным дзівам, як з драўлянага кружэлка атрымліваецца чалавечы твар. Я меў і будаўнічую спецыяльнасць, але вырашыў – буду разбярком! А спачатку нават маляваць не ўмеў», – прыгадвае «маладыя гады, маладыя жаданні» сталы майстар Юрась Камандзірчык, абліччам сваім падобны на аднаго са сваіх казачных персанажаў – вусаты, дабрадушны і вясёлы.

Стаўшы сябрам Саюза народных майстроў, ён у 2000 годзе зарэгістраваўся як індывідуальны прадпрыемства і працуе сабе ў асялоду, людзям на радысць. Два гады таму старшыня саюза Яўген Сахута ўручыў яму пасведчанне Народнага майстра Беларусі. На Мядзельшчыне ён такі адзін.

На развітанне цікаўлюся: навошта мастак унімае над сядзібай бел-чырвона-белы сцяг? Звычайна ён вывешваецца на нацыянальныя святы – Дзень Волі 25 Сакавіка ці Дзень беларускай вайскавай славы.

Мой сурозмоўка адказвае не задумваючыся: «Гэта мой сцяг. Мне пад ім лаўчыў працуеца. Пад бел-чырвона-белым палотнішчам я адчуваю сябе вольным духам. Таму історыяніцы лезу на пілу, вывешваю сцяг і тады ўжо бяру ў рукі пілу».

І мне ўявіўся Юрась Камандзірчык на чале свайго драўлянага войска – яго перуны, стральны, зубры і мядзведзі таксама ж служаць Беларусі, адстойваюць яе нацыянальныя інтарэсы. На берагах Нарачы і ў далёкім Томску. У Курапатах і Монтэ-Касіна. Пахлоп табе за гэта, Народны майстар!

Міхась СКОБЛА.

АРТ-ЖИЗНЬ

«Озеру радости» – озеро наград

Только что белорусский фильм «Озеро радости» получил приз «За лучшую режиссуру» на кинофестивале короткометражного кино в Греции – Drama International Short Film Festival. Это старейший фестиваль короткометражного кино в Европе, поэтому фильм-победитель автоматически выдвигается на соискание премии Европейской киноакадемии в номинации «Лучший короткометражный фильм».

Режиссер фильма – Андрей Полуян. Он был когда-то программистом в Минске, в престижной компании ЕРАМ. Дальнейшая карьера со стабильным заработком «выше среднего» молодому специалисту была обеспечена, но он бросил всё ради мечты о кино. Поехал учиться

ся в Германию, окончил Академию искусств города Касселя. Остался жить и работать за рубежом. Но почти все свои фильмы снимает на родине. И о родине.

В основу сюжета ленты «Озеро радости» положен одноименный роман Виктора Мартиновича:

у девочки умирает мать, и отец отвозит ее в дом-интернат. Главную роль в фильме проникновенно и точно исполнила 9-летняя Анастасия Пляц. Девочка сама с трех лет живет в sos-деревне. Неделю назад Анастасия за свой дебют получила приз «Лучшая

актриса» на испанском кинофестивале FICBUEU. Там же картина «Озеро радости» завоевала еще две награды – приз жюри и приз «За лучшее художественное решение».

За полгода «Озеро радости» было показано на десяти мировых кинофестивалях и в итоге имеет шесть международных наград. Кстати, музыку к ленте написал лидер белорусской группы Вугар Сергей Долгушев.

В кинотеатрах Беларуси фильм планируют показать в ноябре – возможно, в рамках кинофестиваля «Лістапад», тем более что предыдущая работа Андрея Полуяна – «Край радости» – уже участвовала в нашем кинофоруме в рамках национального конкурса.

Виктория ДРОЗД.

ІНІЦЫЯТЫВА

Калі ты шчаслівы, падзяліся гэтым з іншымі

Маладая пара са Шчучынскага раёна Віялета і Павел Носалі ў дзень свайго шлюбу пранавалі гасцям дарыць ім не букеты кветак, а цацкі і салодкія ласункі. А потым усе гэтыя падарункі маладыя адвезлі дзецям у дом-інтэрнат.

Госці вельмі добра паставіліся да прапановы і надарылі цацак і цукерак столькі, што яны ледзь звыкліся ў багажніку легкавага аўтамабіля.

Дзеці з дома-інтэрната ў адказ таксама парадавалі маладажонаў: павіншавалі іх са знамянальным днём у жыцці, чыталі вершы і спявалі песні. Віялета і Павел перакананы, што такія сустрэчы і ўчынкі робяць людзей лепшымі. Маўляў, калі ты шчаслівы сам, падзяліся гэтым з іншымі.

Аляксей МІХАПЕЎ.

МИР КИНО

Сериял «Чернобыль» получил три важные премии

Вчера ночью в Лос-Анджелесе прошла церемония вручения премии «Эмми» – телевизионного «Оскара», – превратившейся с ростом популярности сериалов как формата в одну из главных премий индустрии кино. Сериал «Чернобыль», за несколько месяцев после выхода ставший самым популярным сериалом на IMDb (крупнейшая база данных и веб-сайт о кинематографе), получил три важные премии: как лучший мини-сериал, за режиссуру мини-

сериала и за лучший сценарий мини-сериала. В его основу легла книга Светланы Алексиевич «Чернобыльская молитва». С белорусской писательницей американский телеканал НВО официально подписал контракт на использование нескольких историй из книги. Но потом в титрах сериала она свою фамилию не обнаружила – на эту тему Светлана Александровна уже высказывалась с сожалением. Главная тема этого пафосного телевизионного кино, этого фильма-катастрофы

– ускользающий от государства контроль. Не в силах совладать с невидимым монстром – вырвавшейся наружу радиацией, – государство пытается контролировать информацию о случившемся. История академика Лёгасова – одна из самых драматичных линий сериала. Она основана на подлинной биографии учёного. И за то, как талантливо она рассказана, сериалу можно простить даже пресловутую «кляповку», которая тоже есть в американском мини-сериале.

Кирилл БУБНОВ.

РЭДКІЯ ЛЮДЗІ

«Я не феміністка»

Чаму беларуска кінула прыстойную дзяржаўную працу і пайшла ў дальнабойшчыкі

Вера Брынькова змяніла сукенкі і абцасы на джынсы з красуюкамі і пераселася з кабінета ў кабінку фурі. Так збылася мара. Як гэта – кінуць стабільную працу пасля 30, выпраўляцца ў дарогу на месяц з напарнікам-мужчынам і заставацца жанчынай у «мужчынскай» прафесіі?

«Захварэла» на вялікагрузы

Веры Брыньковай 37 гадоў. Жыве ў Гродне. Большую частку жыцця правяла ў родным Шчучыне. Там 14 гадоў працавала ў дзяржаўнай арганізацыі. Абрала, як сама кажа, «мужчынскую» прафесію – электрык-энергетик. Пачынала кантралёрам, які правярае па кватэрах лічальнікі. Вырасла да інжынера-энергетыка. Заробак задавальняў – выходзіла амаль «па пяціцот». Прапаноўвалі месца начальніка аддзела.

Аднак як толькі пасталеў сын, якога Вера выходзіла адна, жанчына дазволіла сабе зрабіць тое, чаго хацела амаль усё жыццё. Пайшла ездзіць на вялікай машыне.

«У пэўны момант я проста стамілася. Тым больш што пра дальнабой я марыла вельмі даўно», – усміхаецца Вера.

Кажа, што «захварэла» на вялікагрузы з моманту, як убачыла дзяўчыну за стэрным фурі.

«У фурі адчуваеш сябе абароненай. Яна вялікая, а ты маленькая ў ёй. Сядзіш высока і бачыш усё», – кажа кіроўца.

Сваякі круцілі пальцам ля скроні, калі даведліся пра такое рашэнне. Але адгаворваць не спрабавалі, ведаючы Верын характар. Начальнік аддзела штодня прасіў яе не сыходзіць, бо цаніў як добрага работніка.

«Навошта табе мяняць спакойны кабінет на сабачае жыццё, наचाваць не дома?» – казалі бацькі. Перажывалі, пакуль не ўбачылі, што дачка шчаслівая на новай працы.

«Я сяджу ў машыну і ўжо ўсміхаюся»

Легкаважкі Вера кіруе ўжо 15 гадоў. Машыны і дарога – яе захапленне.

«Я сяджу ў машыну і ўжо ўсміхаюся, бо працую на дарогу», – кажа наша суразмоўніца.

Ёй падабаецца глядзець на чорную дарогу з белай рысай, сачыць, як за акном пралітаюць хаты і лясы, прыдумляць, што нагадваюць аб'екты, і заўважаць дрэвы цікавай формы. Ёй добра думаецца за стэрном. Гэта час, калі нараджаюцца мары. Каб палепшыць кепскі настрой, Вера таксама дастаткова праехацца на машыне.

«Мне ў дарозе лёгка. Я магу паспаць, магу пагаварыць. Размовы ў дарозе выходзяць душэўныя. Ты, можа, болей ніколі гэтага чалавека не убачыш. Але яму можна раскажаць пра сваю сітуацыю, і ён можа нават даць добрую параду. Блізкім такое не заўважыш раскажаш», – мяркуе Вера.

На катэгорыі С і Е здала з першага разу

Дзеля новай працы трэба было здаць на катэгорыі С і Е. У пер-

шым выпадку ў групе на курсах было толькі дзве дзяўчыны, другая не даучылася.

Інструктар не верыў, што вучаніца здасць экзамэн. Але ўжо на пятым занятку запісваў відэа, як яна паркуецца, каб паказаць мужчынам. Казаў, што многія не здолжны так запаркавацца і з 25-й спробы.

Экзамены на абедзве катэгорыі жанчына здала з першага разу.

Спачатку шукала працу ў Беларусі: па-першае, каб набрацца тут досведу, па-другое, таму, што за мяжой гэта складаней зрабіць па дакументах.

Мяркуе, што ёй пашчасціла. Бо працу ў невялікай гродзенскай фірме знайшла досыць хутка – праз два тыдні пошукаў. Кажа, што працадаўца здзіўіўся жанчыне, аднак праблем з гэтым не было.

Праўда, праз тры месяцы Вера звольнілася. Заробак выходзіў 300–400 долараў. Ездзіла ў асноўным па Беларусі. Да таго ж яе пасадзілі на старую Volvo 1999 года, якая часта ламалася.

«Гэта больш, чым муж і жонка»

Яе заўважалі калегі з мінскай фірмы і перавабілі да сябе. Машыну выдзелілі найноўшую і паставілі працаваць з напарнікам-мужчынам. Праца ў пары дазволіла ездзіць у далейшыя рэйсы: па Еўропе, у Грузію. Паездкі займалі каля месяца.

«Я сама спачатку моцна перажывала: гігіена, розніца палюў. Напарнік не прывітаваў. Гэта некалькі разоў адчуваецца і рэзультат. Ты вельмі хутка даведваешся пра ягоняны звычкі. Гэта больш, чым муж і жонка. Спаць разам, есці разам, разам 24 гадзіны ў суткі», – расказвае Вера.

Адночы давялося прымаць душ за 15 хвілін на дваіх на аўтазапраўцы, бо «гарэў» тэрміновы заказ. Давялося мыцца побач.

Жанчына прызнаецца, што напрыканцы рэйса другі чалавек пачынае раздражняць адным сваім выгледам, хочацца ад яго адпачыць. Аднак дастаткова пары дзён, каб ізноў засумаваць па камунікацыі.

«Калі мой калега ў дарозе бачыў,

што я пачынаю злавацца, выходзіў паціпаць на паўгадзіны. «Ну што, супакойся?» – «Супакойся». Тады ехалі далей», – расказвае дальнабойшчыца пра тое, як пазбягалі канфліктаў.

Вера кажа, што адной ездзіць спачатку было страшна. Лішні раз не рызыкавала. На стаянках маг-ла зусім не выходзіць з кабінкі, каб кіроўцы-мужчыны нападлітку не пачалі прыставаць. Аднак, на яе думку, пацярпець у дарозе могуць і дальнабойшчыкі-мужчыны. Здарэцца ж, што груз рабуюць або нават забіваюць кіроўцаў.

На час рэйсу кабінка становіцца домам

Што да побыту ў дарозе, то Вера мяркуе, што наладзіць яго нескладана, калі любіш сваю працу, а не ездзіш толькі дзеля грошай. На час падарожжа кабінка становіцца домам. У ёй гагуюць і ядуць, хатнюю ежу можна захоўваць у лядоўні. Калі Вера стомлена, купляе ежу ў кавярнях. Калі мае натхненне, можа згата-

што дзяліць працу на мужчынскую і жаночую справядліва.

«Я жанчына. Я хачу, каб пра мяне клапаціліся. Жанчына – гэта жанчына. Мужчына – гэта мужчына. У іх розны менталітэт. Мне падабаецца, калі мною захапляюцца. Калі я не такая, як большасць», – кажа яна.

Яна адзначае, што ёсць рэчы на працы, якія ёй як жанчыне фізічна складана рабіць. Напрыклад, калі пры загрузцы і разгрузцы машыны трэба зняць або надзець тэнт, асабліва ўзімку, калі ён замярзае, або замацаваць рамяніны груз. У гэтым яна просіць дапамагчы калег-мужчын. Кажа, ніколі не адмаўлялі.

У той жа час водзіць яна, як сама мяркуе, лепш за многіх мужчын: акуратней, часам і хутчэй, не рызыкуе дарма. Умее даваць рады ў стрэсавых сітуацыях. Адночы на запраўцы мужчыны залівалі ў бак алеі, і аўтамабіль загарэўся. Мужчыны адразу адбеглі ўбок. Вера пабегла да машыны, знайшла вогнетушчыцель і патушыла пажар.

«Толькі потым да мяне дайшло, што магло здарыцца. Гэта ж запраўка. І мяне пачало трэсці. Але спачатку я зрабіла, што было патрэбна», – кажа жанчына.

На майцы ў дальнабойшчыцы англамоўны надпіс «Забудзься на правільны». Але яна кажа, што на дарозе правільны не парушае. Ніколі не сядзе за стэрном нецвярозай і мяркуе, што п'яныя кіроўцы заслугоўваюць вельмі жорсткага пакарання.

Абяцаюць заробак каля 2000 еўра

З мінскай фірмы Вера таксама звольнілася. Заробак там быў вышэйшы за гродзенскі – 600–700 еўра. Але графік вымотваў. Пасля рэйса ў некалькі тыдняў на адпачынак адводзілі 2–3 дні. За гэты час нельга было ні адпачыць, ні разабрацца з хатнімі справамі.

Знаёмыя паралілі літоўскую фірму. Туды Вера таксама ўзялі без перашкод. Нядаўна яна аформіла патрэбныя дакументы. Напрыклад, за пасведчанне кіроўцы-міжнародніка, які можа перавозіць грузы, мелася заплаціць 400 еўра. Дадатковы экзамэн у Літве здаваць было не трэба.

Пакуль Вера ўладкоўвалася на працу на літоўскую фуру, пайшла часова працаваць у гродзенскае таксі. Паводле яе назіранняў, там ужо каля 30% кіроўцаў – жанчыны. Кажа, дзяўчаты больш акуратныя, чым мужчыны, і працадаўцы гэта цэняць.

Неўзабаве яна выедзе ў першы рэйс па Еўропе на новай працы. Цяпер графік для яе зручнейшы: шэсць тыдняў у рэйсе, тры тыдні дома. На час выпрабавальнага тэрміну заробак абяцаюць 55 еўра за дзень у рэйсе, потым – 65 еўра.

Цяпер, калі Вера знайшла працу па душы, у яе застаецца яшчэ некалькі мар: свой дом у глушы, скокнуць з парашутам і запісацца на курсы экстрэмальнага кіравання аўтамабілем. А сябры жартуюць, што наступным крокам, відаць, будзе прафесія пілота самалёта.

(Радзё Свабода.)

ХАКЕЙ

«Мы не глядзім у табліцу...»

Хакейнае мінскае «Дынама» выйграе тры гульні запар.

Няўдалы старт «Зуброў» у чэмпіянаце КХЛ не спалохаў аптымістаў, якія верылі, што новы трэнерскі штаб, у які ўваходзяць добра вядомыя беларускім бальшчыкам канадзец Крэйг Вудкрафт і экс-ігрок зборнай Беларусі Міхаіл Грабоўскі, знойдуць метады, каб удыхнуць у каманду новае жыццё.

У апошніх трох матчах у «Дынама» і насамрэч як быццам крылы выраслі. Тры перамогі запар – над магінітогорскім «Металургам», хабараўскім «Амурам» і фінскім «Ёкерытам». Пры гэтым фінаў наша каманда, як кажуць, вынесла ў адны вароты – 5:0!

«Дынама» зараз займае ў сваёй канферэнцыі 8-е месца плэй-оф. Многія аматары хакея адразу задаліся пытаннем: наўжо Вудкрафт знайшоў

тую самую сістэму, якая ў будучым зробіць «Зуброў» канкурэнтаздольнымі ў лізе? Ці не разавы гэта ўсплёск яркай гульні? Што зробіць, каб каманда працягвала гэтак жа гуляць і надалей?

«Я ўжо казаў, што ў гэтым сезоне мы ідзем ад гульні да гульні і не заглядаем далёка, – адказаў галоўны трэнер «Дынама» Крэйг Вудкрафт на афіцыйным сайце клуба. – Мы не глядзім у турнірную табліцу, а разглядаем наступнага апанента, каб зразумець, як згуляць супраць яго».

Што тычыцца нашай гульні, то часам бывае, што мы разумеем: не хапае вольнага. Выпраўляеш памылкі, а каманда зноў дорыць

непрыемны сюрпрыз. Значыць, нешта ты няправільна зразумеў. Магу сказаць, што мы будзем рухацца ад адной

гульні да другой на працягу ўсяго сезона.

А трэнерскі штаб будзе заўсёды патрабаваць ад ігракоў такой гульні, якую яны паказвалі ў апошніх матчах. Калі ты зрабіў гэта адночы, то чаму не можаш гэта паўтарыць? Бо гэта і ёсць сапраўдны ўзровень нашай каманды».

Дарчы, вераць у каманду і бальшчыцкі. Падчас апошняй гульні з «Ёкерытам» за матчам на «Мінск-Арэне» назіраў 14.671 глядач. Увогуле, у гэтым сезоне на матчы «Зуброў» у сярэднім прыходзіць па 13.411 бальшчыкаў. Гэта лепшы паказчык у Кантынентальнай хакейнай лізе!

Алесь СІВЫ.

P.S. Наступны матч «Дынама» згуляе сёння, 24 верасня. У гэтых беларуская каманда сустранецца з «Торпедо» з Ніжняга Ноўгарада.

ПРОГНОЗЫ

Пройдет ли в Минске футбольный Суперкубок?

Это решится сегодня на исполкоме УЕФА.

24 сентября исполком определит, где пройдут финалы Лиги чемпионов в 2021-м, 2022-м и 2023 годах, финал Лиги Европы 2021 года, матч за Суперкубок 2021 года, финальная стадия футбольного ЕВРО-2022, финальные стадию юношеских турниров 2021-го и 2022 годов, а также будет утвержден регламент стыковых матчей и жеребьевки финальной стадии ЕВРО-2020.

Напомним, что Беларусь является одним из претендентов на проведение матча за Суперкубок-2021, в котором будут встречаться победители Лиги чемпионов и Лиги Европы.

Кто составит конкуренцию Минску? Стадион «Металлист» в Харьков, «Олимпийский» в столице Финляндии и арена «Виндзор Парк» в Белфасте (Северная Ирландия).

Кстати, на прошлой неделе в белорусскую

столицу прилетел президент УЕФА Александер Чеферин, который, кроме всего прочего, встречался и с белорусским руководителем. Александр Лукашенко заверил: если Минск будет определен местом организации Суперкубка УЕФА-2021, то страна сделает все возможное, чтобы мероприятие прошло на самом высоком уровне.

Впрочем, не будем загадывать, но если Минск

и на самом деле выиграет право на проведение такого матча, то в августе 2021 года белорусская столица будет озарена созвездием футбольных знаменитостей. Вспомните нынешний матч Суперкубка в Стамбуле, в котором встречались английские «Челси» и «Ливерпуль» (последний победил по пенальти). Это было фантастическое зрелище!

Сергей НИКАНОВ.

ФУТБОЛ

Лідары ідуць без паражэнняў

Прайшлі матчы 22-га тура чэмпіянату Беларусі па футболе.

Вось іх вынікі: «Тарпеда» (Мінск) – БАТЭ (Барысаў) – 0:3, «Мінск» – «Славія» (Мазыр) – 1:0, «Гарадзея» – «Дынама» (Брэст) – 1:3, «Слуцк» – «Тарпеда-БелАЗ» (Жодзіна) – 1:2, «Нёман» (Гродна) – «Дняпро» (Магілёў) – 1:0, «Шахцёр» (Салігорск) – «Віцебск» – 4:0, «Энергетык-БДУ» (Мінск) – «Іслач» (Мінскі раён) – 1:2, «Гомель» – «Дынама» (Мінск) – 0:1.

Турнірнае становішча

Каманды	Гульні	Выйгрышы	Нічыі	Паражэнні	Мячы	Ачкі
Дынама (Бр)	21	17	3	1	54–15	54
БАТЭ	20	16	1	3	43–11	49
Шахцёр	20	16	1	3	43–13	49
Дынама (Мн)	21	14	1	6	33–21	43
Тарпеда-БелАЗ	22	11	5	6	31–24	38
Іслач	22	11	4	7	31–25	37
Гарадзея	21	8	6	7	22–23	30
Нёман	22	7	5	10	21–31	26
Слуцк	22	7	5	10	22–36	26
Славія	20	6	5	9	23–29	23
Мінск	22	5	8	9	27–34	23
Віцебск	21	5	6	10	18–30	21
Гомель	22	4	6	12	33–40	18
Энергетык-БДУ	22	3	7	12	30–56	16
Дняпро	21	4	4	13	20–31	16
Тарпеда	21	1	3	17	4–36	6

Фота: fcminsk.by

Адрас рэдакцыі: 220030 Мінск, вул.Энгельса, 34а.

Прыёмная: тэл./факс (017) 328-68-71.

Рэкламны адрас (017) 328-66-09.

nvonlineinfo@gmail.com
http://www.nv-online.info

Падпісныя індэксы:

63222 – для індывідуальных падпісчыкаў,
632222 – для прадпрыемстваў і арганізацый.

Заснавальнік, выдавец і галоўны рэдактар Іосіф Паўлавіч СЯРЭДЗІЧ

Паколькі ў рэдакцыі няма магчымасці рэагавання і вяртання нявыкарыстаных матэрыялаў, яны пакідаюцца права ўстапаць у перапіску за сабой. За інфармацыю, размешчаную ў рэкламных аб'явах, рэдакцыя не адказвае. Могуць друкавацца матэрыялы, у якіх пазіцыя аўтараў не падзяляецца газетай. Пасведчэнне аб дзяржаўнай рэгістрацыі сродку масавай інфармацыі №947 ад 6 студзеня 2010 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь (пасведчэнне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.). Надрукавана ў друкарні дзяржаўнага прадпрыемства «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». ЛП №02330/106 ад 30.04.2004. Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Падпісана ў друку 23.09.2019 у 17.00. Аб'ём 4 друку. аркушы. Тыраж 22 160 экз. Заказ № 3049.

